

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΕΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ

**Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΡΧΑΙΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΩΣ ΣΗΜΕΡΑ**

ΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΤΜΗΜΑ
ΕΚΔΟΣΕΩΝ & ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

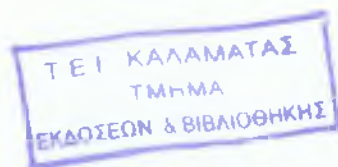
Δημαρχείο Ιεσώνων

ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ
ΓΟΥΔΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑ

ΑΘΗΝΑ: ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2004

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....3

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ:

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΝΟΜΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

➤ **ΓΕΝΙΚΑ**.....6

1. Εμφάνιση της ονομασίας του Δημάρχου στην αρχαία Ελλάδα..... 6
2. Βυζαντινή περίοδος.....9
3. Περίοδος Τουρκοκρατίας.....10
4. Νεώτεροι χρόνοι.....12

➤ **ΔΗΜΟΙ ΑΝΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΗΜΕΡΑ**.....15

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

➤ Γενικά χαρακτηριστικά και τρόπος ανάδειξης του Δημάρχου.....27

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

1. Αποφασιστικές αρμοδιότητες και καθήκοντα του Δημάρχου σήμερα σύμφωνα με το ισχύον νομοθετικό καθεστώς.....36
2. Έξοδα παραστάσεως και κινήσεως 42

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

➤ Εποπτεία.....45

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ:

ΕΥΘΥΝΕΣ ΤΗΣ ΑΙΡΕΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

1. Αστικές ευθύνες	47
2. Πειθαρχικές ευθύνες.....	50
2.1 Έκπτωση από το αξίωμα.....	52
2.2 Απόλυση.....	53

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ:

ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΡΙΩΝ ΞΕΝΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΟΣΟ ΑΝΑΦΟΡΑ ΤΟ ΘΕΣΜΟΥ ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΟΥ

1. Βέλγιο.....	55
2. Η.Π.Α.....	57
3. Ιταλία.....	58

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ:

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΑΡΧΙΑΚΟ ΘΕΣΜΟΥ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΗΜΕΡΑ

.....	60
-------	----

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	64
--------------------------	-----------

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με την ψήφιση απ' την Έ Αναθεωρητική Βουλή των Ελλήνων του Συντάγματος του 1975 που ακολούθησε το τέλος της επταετίας 1967-1974 εισήλθαμε σε μία καινούργια φάση της συνταγματικής μας ιστορίας.

Κατά το Σύνταγμά μας, «οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης» είναι τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου που διοικούν τις τοπικές υποθέσεις (άρθρο 102 παρ. 1), έχουν διοικητική αυτοτέλεια (102 παρ. 1 εδ. 1) και διευθύνονται από τοπικώς αιρετικά όργανα (102 παρ.1 εδ. 2).

Ήδη εισήλθαμε στο 2004 και το Σύνταγμα αυτό παρά τις αλλαγές του, με τις καινοτόμες σε πολλά σημεία διατάξεις του και συγχρονισμένο πλέον στα αιτήματα της εποχής του, δημιούργησε όλες εκείνες τις προϋποθέσεις για μια όσο το δυνατόν φιλελεύθερη νομοθεσία, κάτι που σε τελευταία ανάλυση σημαίνει χώρα διοικούμενη με διοικητικό σύστημα αποκεντρωτικό¹.

Οι δήμοι και οι κοινότητες αποτελούν την πρώτη βαθμίδα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

Κεφαλή του δήμου είναι ο Δήμαρχος: εκτελεί τις αρμοδιότητές του, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και τις αποφάσεις του δημοτικού συμβουλίου και της δημαρχιακής επιτροπής όπου προβλέπεται αυτό.

Πηγή εξουσίας γι' αυτόν δεν είναι ο διορισμός του από την εκτελεστική εξουσία αλλά η ψήφος των εκλογέων δημοτών, που ενσαρκώνουν το εκλογικό τους δικαίωμα από και δια της εγγραφής τους στους εκλογικούς καταλόγους.

Με βάση το νομικό πλαίσιο μέσα στο οποίο κινείται ο θεσμός του Δημάρχου, και κάτω από το καθεστώς του Συντάγματος του 1975/1986/2001, οι δημοτικοί άρχοντες ως επικεφαλείς των οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως καλούνται να επιτελέσουν σημαντικότερο έργο.

Είναι επομένως λογικό από την αξία και την προσωπικότητα των Δημάρχων να εξαρτάται κατά ένα μεγάλο ποσοστό η πορεία των τοπικών ζητημάτων. Πρέπει συνεπώς οι αιρετοί άρχοντες να έχουν δοκιμασμένες ικανότητες, διορατικότητα, ενεργητικότητα και προπαντός θέληση

---

1) Ι. ΓΑΒΑΛΑΣ: Η αυτοτέλεια των Ο.Τ.Α., Αθήνα 1964, σελ. 5 επ.

συνεργασίας όχι μόνο με τα όργανα που συγκροτούν το Δήμο, αλλά και με τους δημότες.

Ο μεγάλος πολιτικός φιλόσοφος Αριστοτέλης είχε τονίσει ότι για να μπορεί κανείς να κατέχει τα ανώτατα αξιώματα της πολιτείας απαιτούνται τρία σημαντικά και σπουδαία προσόντα: ειλικρινής αγάπη προς το πολίτευμα, μέγιστη ικανότητα για έργα της υπηρεσίας και τρίτον πολιτική αρετή.

Είναι εμφανές σήμερα, ότι η τοπική αυτοδιοίκηση δεν ελκύει, εκτός εξαιρέσεων, τους αξιότερους υποψήφιους, για να αναλάβουν την ηγεσία στη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων, γεγονός που οφείλεται, πρώτον στην μείωση του γοήτρου των τοπικών οργάνων, λόγω της φορτικότητας που ασκείται ο κρατικός έλεγχος και δεύτερον στην οικονομική δυσπραγία των οργανισμών, λόγω της οποίας οι ικανοί πολίτες διστάζουν να εμπλακούν στα προβλήματα που υπάρχουν στους οργανισμούς.

Ακόμη τα διαφοροποιούμενα συστήματα εκλογής, πολλές φορές, δεν επιτρέπουν την ανάδειξη των αρίστων από τους πολίτες, αφού οι κομματικές συναλλαγές, προ και μετά τις εκλογές, καταλήγουν στην ανάδειξη των κομματικά αρεστών¹.

Σκοπός της προκείμενης εργασίας είναι να αναλυθεί το νομικό πλαίσιο στο οποίο κινείται ο θεσμός του Δημάρχου, σύμφωνα με το οποίο καλείται σήμερα να επιτελέσει σημαντικότερο έργο.

Στην αρχή της εργασίας γίνεται προσπάθεια συνοπτικής ιστορικής θεμελίωσης της ονομασίας του Δημάρχου και του θεσμού, ανατρέχοντας στην Αρχαιότητα, στην Βυζαντινή περίοδο στην Τουρκοκρατία, έως τους Νεώτερους χρόνους.

Στην συνέχεια και πιο συγκεκριμένα στο πρώτο κεφάλαιο του δεύτερου μέρους καταγράφονται γενικά χαρακτηριστικά των Δημάρχων καθώς και ο τρόπος αναδείξεώς τους .

Το δεύτερο κεφάλαιο , του ίδιου μέρους, αφορά και εξετάζει:

- Τις αποφασιστικές αρμοδιότητες και τα καθήκοντα των Δημάρχων σήμερα .
- Τις οικονομικές παροχές των Δημάρχων

Ακολουθεί το τρίτο κεφάλαιο όπου γίνεται ανάλυση του θέματος της εποπτείας της πολιτείας.

Το τρίτο μέρος,αφιερώνεται στις ευθύνες της αιρετής αρχής της τοπικής αυτοδιοίκησης, με ειδικότερη αναφορά στις αστικές και πειθαρχικές ευθύνες.

Στο τέταρτο μέρος γίνεται συνοπτική καταγραφή των γενικών χαρακτηριστικών της αιρετής τοπικής αρχής σε τρεις χώρες της αλλοδαπής (Βέλγιο, ΗΠΑ και Ιταλία).

---

1) Θ. Γ. ΚΟΝΤΗΣ: Εισαγωγή στην Δημόσια Διοίκηση, Αθήνα 1988, σελ. 268.

Τέλος το πέμπτο μέρος, εμπεριέχει παρατηρήσεις και συμπεράσματα του Δημαρχιακού θεσμού μέσα στα πλαίσια της τοπικής αυτοδιοίκησης σήμερα.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΝΟΜΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΓΕΝΙΚΑ

Σκοπός μας εδώ δεν είναι να προβούμε σε εκτεταμένη ιστορική αναφορά του θεσμού της αυτοδιοικήσεως και κατ' επέκταση του Δημάρχου.

Στόχος μας είναι να επισημάνουμε, μέσα στα πλαίσια της ιστορίας της Ελλάδος, την ανάγκη για αυτοδιοίκηση καθώς επίσης και την ανάγκη μεταρρυθμίσεως και αναμορφώσεως αυτής στο πέρασμα του χρόνου, ανάλογα πάντα με τις απαιτήσεις των καιρών. Σκοπεύοντας έτσι να αναδείξουμε παράλληλα από που έγινε η εκκίνηση, έτσι ώστε να φτάσουμε σήμερα να μιλάμε για θεσμό Δημάρχου και Τοπικής Αυτοδιοικήσεως κ.τ.λ.

I. ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΗΣ ΟΝΟΜΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

Γεγονός είναι ότι η Αρχαία Ελλάδα αποτελούταν από πολλές πόλεις-κράτη.

Κάθε πόλη-κράτος είχε τα δικά της νομοθετικά πρότυπα, πλην όμως τα ήθη-έθιμα της εποχής καθώς επίσης το πνεύμα και η ιδιοσυγκρασία του ελληνικού λαού έδιναν το δικαίωμα ότι παρά την κατάτμηση της Ελλάδας σε διάφορες πολιτείες, το Ελληνικό δίκαιο, έξω από τις τοπικές του παραλλαγές, υπήρξε ενιαίο όπως ενιαία υπήρξε η γλώσσα της Ελλάδας και η φιλολογία της.¹

Το δημοκρατικό πολίτευμα του Κλεισθένου ολοκληρώνεται με τις μεταρρυθμίσεις του Εφιαλτού και του Περικλέους σε μια καθαρή δημοκρατία, όπου οι εξουσίες στο σύνολο τους πηγάζουν και ελέγχονται απ' ευθείας από τον λαό, το σώμα της Εκκλησίας του δήμου.

1) Γ.ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ: Ιστορική εισαγωγή εις τας πηγάς του Ελληνικού Δικαίου. Αθ. 1961 σελ. 4 επ

Από τα μέσα του 5ου αι. π.Χ. οι αρχές γίνονται ουσιαστικά προσιτές σ' όλες τις τάξεις των γνήσιων πολιτών και είναι όλες κληρωτές, με εύλογη εξαίρεση τα στρατιωτικά αξιώματα και ορισμένες τεχνικές και οικονομικές αρχές. Το πλήθος των θεσμών και η ετήσια εναλλαγή των αρχών επέτρεπε τη συμμετοχή όλων σχεδόν των πολιτών στη διακυβέρνηση της πολιτείας και συντελούσε στην ανάπτυξη βαθύτατου αισθήματος πολιτικής ευθύνης στα άτομα.¹

Για το ζήτημά μας, θα επιχειρήσουμε να σταθούμε στην λειτουργία του θαυμαστού αθηναϊκού πολιτεύματος, που υπήρξε το πρότυπο και ο οδηγός του δυτικού κόσμου ως τις μέρες μας.

Την απαρχή της ονομασίας του Δημάρχου και με την σύγχρονη του όρου σημασία, μπορεί να την ανεύρει κανείς στην κατά Δήμους διαίρεση της Αττικής, που ήταν έργο του μεγάλου πολιτικού μεταρρυθμιστή της αρχαιότητας και θεμελιωτή του Αθηναϊκού κράτους, του Κλεισθένη.²

Η πολιτική μεταρρύθμιση του Κλεισθένη δημιούργησε μια θετική πολιτική σκέψη, εναρμονίζοντας τις απαιτήσεις του κράτους με τις απαιτήσεις της κοινωνικής ζωής σε όλα τα επίπεδα της ανθρώπινης δραστηριότητας³, δίνοντας παράλληλα δείγματα δημοκρατικής πολιτικής δεοντολογίας.

Στην εποχή του Περικλή υπήρχαν, ως ζωντανοί οργανισμοί, οι εκατό δήμοι που είχε καθιερώσει η Κλεισθένεια νομοθεσία. Οι δήμοι αυτοί είχαν υπαχθεί σε τριάντα «τρίττυς» τις δέκα «άστεως», τις δέκα της «παραλίας» και της δέκα της «μεσογαίας»

Κάθε δήμος ήταν μικρογραφία της πόλεως. Είχε τον Δήμαρχό του αιρετό ή κληρωτό (συχνότερα). Ο Δήμαρχος κληρωνόταν στην «αγορά» του δήμου – όταν υπήρχε απαρτία δημοτών-. Ο Δήμαρχος διαχειριζόταν τα έσοδα και επέβλεπε τα έξοδα σε συνεργασία με τον ταμία του δήμου. Μαζί με τους ιερείς προετοίμαζε τις εορτές, πρόσφερε τις επίσημες θυσίες και φρόντιζε για τις θεατρικές παραστάσεις, όταν ο δήμος του είχε θέατρο. Εκείνος διατηρούσε το δημοτολόγιο, όπως και ένα υποτυπώδες κτηματολόγιο. Ήταν ακόμη ο Δήμαρχος αντιπρόσωπος του δήμου του στα δικαστήρια, όταν δεν είχε ορισθεί άλλος ειδικός. Εκείνος ήταν, τέλος, ο σύνδεσμος του δήμου του με τους άλλους δήμους.

1) ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ 1972. Εκδοτική Αθηνών ΑΕ.

2) G.H. SABINE: Ιστορία των πολιτικών θεωριών. Μεταφρ. Μ.ΚΡΙΣΠΗ, σελ. 15 επ. Ο Κλεισθένης ήταν γιος του Αλκμεωνίδου Μεγακλέους και της Αγαρίστης, αριστοκρατικής καταγωγής. Έζησε στο τέλος του 6ου αιώνα και υπήρξε από τους πρωτεργάτες της επανάστασης εναντίον των Πεισιστρατιδών. Εξασφαλίζοντας την υποστήριξη του λαού, προέβη σε μεταρρυθμίσεις (508 π.χ) με τις οποίες επεδίωξε να μπουν οι βάσεις του αληθινού δημοκρατικού πολιτεύματος στην Αθήνα.

3) ANT. ANTONAKOΠΟΥΛΟΥ : Η συνεισφορά της πολιτικής μεταρρυθμίσεως του Κλεισθένη του Αθηναίου στον σχηματισμό του Κράτους. Αθ. 1979, σελ. 153.

Οι Δήμαρχοι βοηθούσαν σε περίπτωση πολέμου, στην στρατολογία οπλιτών και αιρετών, στην είσπραξη έκτατων φόρων και σ' άλλες οικονομικές υποθέσεις.

Οι Δήμαρχοι λειτούργησαν για αιώνες στην Ελλάδα ακόμα και μετά την άλωση της Κορίνθου από τους Ρωμαίους.

Η περίοδος αυτή του Ελληνισμού χαρακτηρίζεται από μια αδιάλειπτη κυριαρχία των Ρωμαίων πέντε περίπου αιώνων. Κατά την συγκεκριμένη περίοδο «η αυτονομία των Ελληνικών πόλεων και η λειτουργία των υφισταμένων κοινών διατηρήθηκε, δημιουργήθηκαν δε και νέα»¹.

---

1) Κ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ : Τοπική Αυτοδιοίκηση 1947, τομ. Β' σελ. 166 επ.

2. BYZANTINΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Η Βυζαντινή περίοδος παραμένει σκοτεινή από άποψη πηγών όσον αφορά το θέμα μας.

Σημαντική πολιτική δύναμη στην Κωνσταντινούπολη και στις μεγάλες πόλεις τις Ανατολής, την Αντιόχεια και την Αλεξάνδρεια, απέβησαν οι δήμοι των Πρασίνων και Βενετών, οργανωμένες λαϊκές ομάδες αθλητικού χαρακτήρα αρχικά.

Οι δήμοι εδώ δεν αποτελούν πολιτειακό όργανο, αν και από τον 5ο αιώνα πιθανότατα οι «Δήμαρχοι», οι επί κεφαλής των δήμων Βενετών και Πρασίνων της Κωνσταντινουπόλεως, διορίζονταν από τον Αυτοκράτορα. Σε κάθε δήμο υπήρχαν τα ηγετικά στελέχη, οι «κορυφαιότεροι» ή οι «επισημότεροι του δήμου», όπως χαρακτηρίζονται στις πηγές. Αυτοί ενεργούσαν και αποφάσιζαν κατά την κρίση τους και σύμφωνα με την γενικότερη πολιτική, κοινωνική και θρησκευτική τοποθέτηση του δήμου, τον οποίο εκπροσωπούσαν.

Οι δήμοι, τα «μέρη» (στη λατινική *factio*=ομάδα, παράταξη- ο επί κεφαλής «φακτιονάριος» από το λατινικό *factionarius*), ήταν αρχικά σωματεία αθλητικά, που είχαν την φροντίδα για την οργάνωση του ιπποδρόμου. Με τον καιρό απέκτησαν πολιτική ισχύ, χάρη στα οργανικά εντεταγμένα μέλη τους, αλλά και χάρη στον φανατισμό των οπαδών τους και την απήχηση που είχαν στα ευρύτερα στρώματα του πληθυσμού.

Το αποσπασματικό σε περιεχόμενο, συγκεχυμένο σε γλωσσική διατύπωση και περιορισμένο, κυρίως σε ότι αφορά τις συγκρούσεις μεταξύ των αντίπαλων δήμων, υλικό των πηγών καθιστά δυσχερέστατη την κατανόηση των πληροφοριών και την γνώση του τρόπου συγκροτήσεως και λειτουργίας των δήμων. Έτσι δεν είναι βέβαιο, αν οι όροι «μέρος» και «δήμος» ταυτίζονται. Επίσης δεν είναι εξακριβωμένο, αν ο «φακτιονάριος» του 4ου και του πρώτου μισού του 5ου αιώνα είχε μόνο ηνιοχικά καθήκοντα, όπως κατά τους επόμενους αιώνες, ή ήταν στην ουσία ηγέτης του δήμου, αντίστοιχος προς τον μετέπειτα «Δήμαρχο».

Η τελευταία περίοδος του Βυζαντίου χαρακτηρίζεται από την εξασθένηση της κεντρικής εξουσίας, τη μεγαλύτερη αποκέντρωση των επαρχιών και μία σχετική ανάπτυξη των κοινοτικών θεσμών.¹ Κατά την περίοδο όμως αυτή, κατά την οποία έχουν επιβληθεί οι μεγάλοι γαιοκτήμονες, αυτοί είναι που διαχειρίζονται τα κοινά, επηρεάζουν αποφασιστικά την πολιτική, οικονομική και κοινωνική ζωή του τόπου και κηδεμονεύουν τις κοινότητες²

1) Α. ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ : Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, Θεσσαλονίκη 1973 – 1980. Τόμος 1, σελ. 46-47, 105.

2) Α.ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ, ενθ' ανωτέρω τόμος 1, σελ. 201.

3. ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας εμφανίζεται μία κάποια μορφή τοπικής αυτοδιοίκησης¹, οι κοινότητες.

Οι κοινότητες ήταν ο πυρήνας συσπείρωσης του ελληνικού πληθυσμού, που διατήρησε την εθνική συνοχή του με την κοινοτική οργάνωση και διοίκηση, που, εκτός από μια απλή τυπική οργάνωση, συγκέντρωναν την ελευθερία, την ανεξαρτησία και την πνευματική ανάταση.

Η καταγωγή των κοινοτήτων της τουρκοκρατίας, κατά τον Παπαρηγόπουλο δεν έχει τις ρίζες της, παρά τις αντίθετες απόψεις, ούτε στη Βυζαντινή οργάνωση ούτε στην αρχαία Ελλάδα των πόλεων, αλλά ήταν δημιούργημα και προϊόν της δουλείας και της καταπίεσης του τούρκου δυνάστη²

Η αιτία της δημιουργίας των ελληνικών κοινοτήτων της τουρκοκρατίας αποτέλεσε θέμα διχογνωμιών και πολλών απόψεων. Διάχυτη όμως είναι η εντύπωση στο μελετητή της ιστορίας του θεσμού ότι, εκτός των άλλων, στη διατήρηση της κοινοτικής οργάνωσης των Ελλήνων συνέβαλαν δύο στοιχεία:

α) Η ανάγκη της είσπραξης των φόρων από την τουρκική διοίκηση, πράγμα που γινόταν ευκολότερο με τη διατήρηση της κοινότητας και με την παραχώρηση γι' αυτό προνομίων στις κοινότητες, σαν αντιπαροχή για τις διευκολύνσεις είσπραξης των φόρων (π.χ. φόρος εγγείου ιδιοκτησίας).

β) Η θέληση των Ελλήνων να διατηρήσουν την εθνική τους συνοχή και οργάνωση και μέσα απ' αυτή να κρατήσουν τα πατροπαράδοτα εθνικά και θρησκευτικά τους έθιμα και παράλληλα να ασκήσουν και οικονομικές δραστηριότητες για να επιβιώσουν.

Οι κοινοτικοί άρχοντες παρουσιάζονται υπό διάφορα ονόματα όπως πρωτόγεροι, γέροντες, που υποδηλώνουν κυρίως τους εκπροσώπους της κοινότητας ενός χωρίου ή των μαχαλάδων μιας πόλεως, προεστοί ή προεστώτες, δημογέροντες, επίτροποι, κοτζαμπάσηδες προκειμένου για τους εκπροσώπους της κοινότητας στη βαθμίδα του καζά.³

1) Γ.Μ. ΠΑΠΑΧΑΤΖΗ: Σύστημα του ισχύοντος στην Ελλάδα Διοικητικού Δικαίου, 1983, σελ. 269 επ.

2) Κ. ΠΑΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ : Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, βιβλίο 14 κεφάλαιο Ε.

3) Καζάς: Μικρότερη διοικητική μονάδα όπου το αποτελούσε μιλία πόλη και τα γύρω της χωριά, δηλαδή μία επαρχία.

Κριτήρια για την ανάδειξη στα κοινοτικά αξιώματα ήταν κατά το μεγαλύτερο ποσοστό η καταγωγή και ο πλούτος.

Οι κοινοτικοί άρχοντες όλων των βαθμίδων για τις υπηρεσίες τους προς την κοινότητα κατά το χρόνο της αρχής τους έπαιρναν συνήθως μισθά ή αντιμισθία, ενώ απαλλάσσονταν από την καταβολή φόρων.

Μετά την εκλογή των νέων κοινοτικών αρχόντων οι παλαιοί λογοδοτούσαν και παρέδιδαν την αρχή στους νέους. Η λογοδοσία γινόταν σε συνέλευση που συγκροτούσαν οι νέοι κοινοτικοί άρχοντες μαζί με τους άρχοντες (προεστούς, προκρίτους) του χωριού, της πόλεως ή όλης της περιφέρειας.

Γεγονός είναι ακόμα ότι εκπροσωπούσαν την κοινότητα στις σχέσεις της με την τουρκική εξουσία.

Το οθωμανικό κράτος που διέθετε εξ' άλλου τα δικά του επαρχιακά όργανα, επέτρεψε την λειτουργία του χωρίς καμία νομοθετική ρύθμιση ως το 1865, που αποκτώντας περισσότερο σύγχρονη αντίληψη περί κράτους, τους έδωσε ενιαία μορφή. Έτσι οι κοινότητες διαμορφώθηκαν και εξελίχθηκαν οπωσδήποτε ελεύθερα, σύμφωνα με τις κατά τόπους συνήθειες και συνθήκες, με συνέπεια να παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία.

4. ΝΕΩΤΕΡΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

Οι βάσεις για ένα σύγχρονο (για την εποχή εκείνη) σύστημα τοπικής αυτοδιοίκησης τέθηκαν το έτος 1828, από τον πρώτο κυβερνήτη της Ελλάδος Ιωάννη Καποδίστρια (1 Φεβρουαρίου 1776-27 Σεπτεμβρίου 1831-εξελέγη Κυβερνήτης από την εν Τροιζήνη Εθνοσυνέλευση που πραγματοποιήθηκε στις 2 Απριλίου του έτους 1827) με την καθιέρωση των Κοινοτικών και Επαρχιακών Δημογεροντιών. Ο Καποδίστριας φαίνεται ότι μετέφερε στην Ελλάδα τις σύγχρονες τότε Ευρωπαϊκές Απόψεις και την αντίστοιχη πρακτική (κυρίως τη Γαλλική) περί διοικητικής διαίρεσης και τοπικής διοίκησης της χώρας.

Με το Ι΄ ψήφισμα της 13ης Απριλίου 1828 και διάφορα άλλα νομοθετήματα και διοικητικές πράξεις του Κυβερνήτη, η χώρα διαιρέθηκε σε δεκατρία (13) τμήματα (Νομούς), σε εξήντα δυο (62) Επαρχίες και σε Πόλεις, Κωμοπόλεις και Χωριά. Το τμήμα διοικούταν από τον Επίτροπο, ο οποίος ήταν αντιπρόσωπος της Κυβέρνησης, η επαρχία από την επαρχιακή δημογεροντία και η πόλη, η κωμόπολη, το χωριό από την κοινοτική δημογεροντία, που αποτελούσαν την τοπική διοίκηση. Το σύστημα που εισήγαγε ο Καποδίστριας απέβλεπε περισσότερο στην αντιπροσώπηση της Κυβέρνησης στην Περιφέρεια παρά στην αυτοδιοίκηση των τοπικών υποθέσεων. Με όσα ισχύουν σήμερα θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι το σύστημα των επαρχιακών και κοινοτικών δημογεροντιών αποτελούσε ένα μικτό σύστημα τοπικής διοίκησης και τοπικής αυτοδιοίκησης και ο διοικητικός (ή εκτελεστικός) ρόλος των δημογεροντιών περιλάμβανε λειτουργίες κρατικού και τοπικού χαρακτήρα. Από το περιεχόμενο της αριθμ. 1883/19-4-1828 Εγκυκλίου του Καποδίστρια, σε γενικές γραμμές και σ' ότι αφορά τις τοπικές υποθέσεις, προκύπτει ότι οι δημογεροντίες είχαν την υπευθυνότητα για την υγεία, την αγορανομία και τις καθημερινές υποθέσεις¹.

Ουσιαστικότερα βήματα για μια πραγματική τοπική αυτοδιοίκηση έγιναν με το νομοθέτημα της 27ης Δεκεμβρίου 1833 «Περί συστάσεως των Δήμων» από την Βαυαρική Αντιβασιλεία.

---

1) Ε. ΜΠΕΣΙΛΑ-ΒΗΚΑ: Τοπική αυτοδιοίκηση Τόμος (1) 2001 σελ. 190 επ.

Σύμφωνα με τον παραπάνω νόμο το βασίλειο κατανεμήθηκε σε 10 νομαρχίες, που με τη σειρά τους διαιρέθηκαν σε 47 επαρχίες, ενώ οι δήμοι αποτέλεσαν την πρώτη διοικητική βαθμίδα. Επικεφαλής βρισκόταν αντίστοιχα ο νομάρχης, ο έπαρχος και ο δήμαρχος, περιστοιχιζόμενοι από συμβούλια εκλεγμένα από το λαό¹.

Το σχήμα αυτό απέβλεπε καταρχήν να συνδυάσει το συγκεντρωτικό σύστημα, που είχε βρει την τέλεια έκφρασή του την εποχή του Καποδίστρια και το σύστημα της τοπικής αυτοδιοικήσεως, που τόσο είχε εξυπηρετήσει τον ελληνισμό την εποχή της τουρκοκρατίας. Στην πραγματικότητα όμως το σύστημα που θέλησε να εφαρμόσει η Αντιβασιλεία ήταν από τα πλέον συγκεντρωτικά. Και αυτό γιατί οι νομάρχες και οι έπαρχοι διορίζονταν απευθείας από το στέμμα και ήταν συνεπώς κάθε στιγμή υποκείμενα σε αποπομπή ή σε μετάθεση. Αφού η Αντιβασιλεία δε θέλησε να δώσει και δεν έδωσε πραγματικό κύρος στα νομαρχιακά και επαρχιακά συμβούλια, αφού η πολιτική της ήταν να μην τοποθετεί επικεφαλής των διοικητικών βαθμίδων ντόπιους, δεν ήταν δυνατό στο τοπικό στοιχείο να εκφράζει τις θέσεις και τις απόψεις του μέσα από τα όργανα της τοπικής διοικήσεως, με φυσική συνέπεια να περιορίζονται τα περιθώρια πρωτοβουλίας των τελευταίων προς όφελος της συγκεντρωτικής εξουσίας.

Η εκλογή των δημάρχων από το άλλο μέρος, χάρη στο εφαρμοζόμενο από την Αντιβασιλεία σύστημα περιορισμένης ψηφοφορίας, αντιστοιχούσε και αυτή στην ουσία με ανάδειξη τους από το κέντρο.

Σε επίπεδο τοπικό, παρόλο που κάποιο περιθώριο πρωτοβουλίας είχε επιτραπεί, υπήρξε η πρόβλεψη για επεμβάσεις. Ορισμένες αποφάσεις, των δημοτικών αρχών π.χ., δεν είχαν ισχύ αν δεν είχαν την επικύρωση του νομάρχη, μάλιστα εκείνες που αφορούσαν στη διαχείριση της δημοτικής περιουσίας. Για άλλες, όπως η είσπραξη των νέων δημοτικών φόρων, χρειαζόταν η βασιλική άδεια. Μέτρα που ψηφίζονταν από τις δημοτικές αρχές τότε μόνο αποκτούσαν ισχύ νόμου όταν δεν παρουσιαζόταν καμία αμφισβήτηση σε περίοδο 15 ημερών από την στιγμή που τα είχαν παρουσιάσει στον έπαρχο και το νομάρχη. Από την άλλη μεριά οι δημοτικές αρχές είχαν το δικαίωμα προσφυγής στη κεντρική υπηρεσία, δηλαδή το στέμμα ή στο υπουργείο Εσωτερικών για την ανάκληση αποφάσεων του νομάρχη. Γίνεται φανερό ότι με τον τρόπο αυτό η Αντιβασιλεία διατηρούσε τον έλεγχο πάνω στη διοίκηση αφού κάθε ενέργεια και απόφαση της τοπικής εξουσίας, σε όλα τα επίπεδα ήταν εξαρτημένη από τη συγκατάθεση και το σύμφωνο μιας άλλης αρχής, ώσπου το πράγμα έφθανε στη κεντρική εξουσία.

---

1) Σπ. Φλογαίτης: Το Ελληνικό Διοικητικό σύστημα Αθήνα –Κομοτηνή 1987, σελ.167

Ο Φίνλαιν είναι ανάμεσά στους ιστορικούς εκείνους που θεώρησαν ολέθρια την εγκατάλειψη του προεπαναστατικού συστήματος τοπικής αυτοδιοικήσεως «... το οποίο έδινε την δυνατότητα στον ελληνικό λαό, καθώς το χαρακτήριζε πνεύμα της βελτιώσεως και του νεωτερισμού, να επιστρατεύει όλη του τη δύναμη εναντίον των Τούρκων...». Υποστήριξε ακόμα ότι ο Καποδίστριας έδωσε θανάσιμο χτύπημα στο παραδοσιακό αυτό θεσμό, ακριβώς επειδή «ήταν συνυφασμένος με τη δράση του και τους πόθους του λαού»¹ ότι η Αντιβασιλεία συνέχισε στα δικά του αχνάρια από έλλειψη φαντασίας. Όμως οι αρχές του συγκεντρωτισμού είχαν κιόλας εγκαθιδρυθεί κατά τη διάρκεια του Αγώνα ως αντίβαρο στον άκρατο τοπικισμό και στις πολύ έντονες τοπικιστικές διαφορές. Τοπική αυτονομία άλλωστε δε σήμαινε απαραίτητα και δημοκρατία, ακόμα και στον καιρό της τουρκοκρατίας, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι συχνά το σύστημα τοπικής αυτοδιοικήσεως συντελούσε, ώστε να γίνεται λιγότερο αισθητός ο ζυγός των Τούρκων. Εντούτοις δεν κατόρθωνε να περιορίζει πάντα την αυθαιρεσία των τοπικών αρχών και των Ελλήνων προεστών. Ένας από τους λόγους για τους οποίους ο Καποδίστριας άλλωστε χρησιμοποίησε το συγκεντρωτικό σύστημα ήταν ακριβώς, γιατί επιδίωκε να συντρίψει τη πολιτική δύναμη των προυχόντων και των οπλαρχηγών.

Στην περίοδο αυτή που εξετάζουμε μπορούμε να διακρίνουμε διάφορα νομοθετήματα που εγκαινίασαν μια νέα εποχή για τα δημοτικά μας πράγματα. Όπως το άρθρο 105 του Συντάγματος του 1911 σύμφωνα με το οποίο η εκλογή των δημάρχων θα γινόταν με καθολική ψηφοφορία.

Το 1914 ίσχυσε ο Ν. Δ.Ν.Ζ «περί συστάσεως Δήμων και Κοινοτήτων», ο οποίος κατήργησε το ενιαίο αυτό καθεστώς τοπικής αυτοδιοικήσεως.

Το 1954 εκδόθηκε το Ν.Δ 2888 «περί κυρώσεως Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικος», εξασφαλίζοντας ουσιαστικά μεγαλύτερη αυτοτέλεια στους Δήμους και στις κοινότητες ενώ ταυτόχρονα ισχυροποιούσε τη θέση του Δημάρχου.

Έπειτα από πολλές τροποποιήσεις ψηφίσθηκε από τη Βουλή των Ελλήνων ο Νόμος 1065/1980 (ΦΕΚ 168Α/24.7.80).

Ο γενικότερος αναπροσδιορισμός των σχέσεων μεταξύ κεντρικής διοίκησης και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης που συντελέστηκε με τις πρόσφατες νομοθετικές ρυθμίσεις, είχε σαν αποτέλεσμα να γίνουν μεταβολές και στο νομοθετικό καθεστώς που διέπει τους Δήμους¹.

Σήμερα είναι σε ισχύ το Π.Δ.410/1995 με τις σχετικές τροποποιήσεις του.

---

1) Κ. ΣΚΑΝΔΑΛΙΔΗΣ (Υπουργός εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης)- Π. ΚΟΥΚΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ (πρόεδρος Διοικητικού Συμβουλίου ΚΕΔΚΕ)

ΔΗΜΟΙ ΑΝΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζουμε όλους τους Δήμους κατά Νομό, όπως αυτοί εμφανίζονται σήμερα στην χώρα μας:

<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΑΡΤΗΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αγνάντων • Δ. Αθαμανίας • Δ. Αμβρακικού • Δ. Αράχθου • Δ. Αρταίων • Δ. Βλαχέρνας • Δ. Γεωργίου Καραϊσκάκη	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Ηρακλείας • Δ. Κομποτίου • Δ. Ξηροβουνίου • Δ. Πέτα • Δ. Τετραφυλίας • Δ. Φιλοθέης
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΑΡΧΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αγίας Βαρβάρας • Δ. Αγίας Παρασκευής • Δ. Αγίου Δημητρίου • Δ. Αγίων Αναργύρων • Δ. Αθηναίων • Δ. Αιγάλεω • Δ. Αλίμου • Δ. Αμαρουσίου • Δ. Αργυρουπόλεως • Δ. Βριλησσιών • Δ. Βύρωνος • Δ. Γαλατσίου • Δ. Γλυφάδας • Δ. Δάφνης • Δ. Ελληνικού • Δ. Ζωγράφου • Δ. Ηλιουπόλεως • Δ. Ηρακλείου • Δ. Ιλίου (τ. Νέων Λιοσίων) • Δ. Καισαριανής • Δ. Καλλιθέας	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Λυκοβρύσας • Δ. Μελισσίων • Δ. Μεταμορφώσεως • Δ. Μοσχάτου • Δ. Νέας Ερυθραίας • Δ. Νέας Ιωνίας • Δ. Νέας Σμύρνης • Δ. Νέας Φιλαδέλφειας • Δ. Νέας Χαλκηδόνας • Δ. Νέου Ψυχικού • Δ. Παλαιού Φαλήρου • Δ. Παπάγου • Δ. Περιστερίου • Δ. Πετρούπολεως • Δ. Πεύκης • Δ. Ταύρου • Δ. Υμηττού • Δ. Φιλοθέης • Δ. Χαϊδαρίου • Δ. Χαλανδρίου • Δ. Χολαργού

<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Καματερού • Δ. Κηφισίας 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Ψυχικού
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αγγελοκάστρου • Δ. Αγρινίου • Δ. Αιτωλικού • Δ. Αλυζίας • Δ. Αμφιλοχίας • Δ. Ανακτορίου • Δ. Αντιρρίου • Δ. Αποδοτίας • Δ. Αρακύνθου • Δ. Αστακού • Δ. Θέρμου • Δ. Θεστιέων • Δ. Ιεράς Πόλης Μεσολογγίου • Δ. Ινάχου • Δ. Κεκροπίας 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Μακρυνείας • Δ. Μεδεώνος • Δ. Μενιδίου • Δ. Ναυπάκτου • Δ. Νεάπολης • Δ. Οινιάδων • Δ. Παναιτωλικού • Δ. Παραβόλας • Δ. Παρακαμπυλίων • Δ. Πλατάνου • Δ. Πυλλήνης • Δ. Στράτου • Δ. Φυτειών • Δ. Χάλκειας
<u>ΔΗΜΟΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αγίου Στεφάνου • Δ. Αρτέμιδος (τ. Λούτσας) • Δ. Αυλώνος • Δ. Αχαρνών • Δ. Βάρης • Δ. Βούλας • Δ. Βουλιαγμένης • Δ. Γέρακα • Δ. Γλυκών Νερών • Δ. Καλυβίων Θορικού 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Κερατέας • Δ. Κρωπίας • Δ. Λαυρεωτικής • Δ. Μαραθώνος • Δ. Μαρκοπούλου Μεσογαίας • Δ. Νέας Μάκρης • Δ. Παιανίας • Δ. Παλλήνης • Δ. Ραφήνας • Δ. Σπάτων
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Άργους • Δ. Ασίνης • Δ. Ασκληπιείου • Δ. Επιδαύρου • Δ. Ερμιόνης • Δ. Κουτσοποδίου • Δ. Κρανιδίου 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Λέρνας • Δ. Λυρκείας • Δ. Μιδέας • Δ. Μυκηναίων • Δ. Ναυπλιέων • Δ. Νέας Κίου • Δ. Νέας Τίρυνθας
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΑΡΚΑΔΙΑΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Απόλλωνος • Δ. Βαλτετσίου • Δ. Βόρειας Κυνουρίας • Δ. Βυτίνας • Δ. Γόρτυνος • Δ. Δημητσάνας • Δ. Ηραίας • Δ. Κλείτορος 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Λεβιδίου • Δ. Λεωνιδίου • Δ. Μαντινείας • Δ. Μεγαλόπολης • Δ. Σκυρτίτιδας • Δ. Τεγέας • Δ. Τρικόλωνων • Δ. Τρίπολης

<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Κοντοβαζαίνης • Δ. Κορυθίου • Δ. Λαγκαδίων 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Τροπαίων • Φαλαισίας • Φαλάνθου
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΑΧΑΪΑΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αιγείρας • Δ. Αιγίου • Δ. Ακράτας • Δ. Αροανίας • Δ. Βραχναϊκών • Δ. Διακοπτού • Δ. Δύμης • Δ. Ερινέου • Δ. Καλαβρύτων • Δ. Καλεντζίου • Δ. Λαρισσού • Δ. Λεοντίου 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Λευκασίου • Δ. Μεσσήτιδος • Δ. Μόβρης • Δ. Παίων • Δ. Παραλίας • Δ. Πατρέων • Δ. Ρίου • Δ. Συμπολιτείας • Δ. Τριταίας • Δ. Φαρρών • Δ. Ωλένιας
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΒΟΙΩΤΙΑΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Ακραιφνίας • Δ. Αλιάρτου • Δ. Αραχώβης • Δ. Βαγίων • Δ. Δαύλειας • Δ. Δερβενοχωρίων • Δ. Διστόμου • Δ. Θεσπιέων • Δ. Θηβαίων 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Θίσβης • Δ. Κορώνειας • Δ. Λεβαδέων • Δ. Οινοφύτων • Δ. Ορχομενού • Δ. Πλαταιών • Δ. Σχηματαρίου • Δ. Τανάγρας • Δ. Χαιρωνείας
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΓΡΕΒΕΝΩΝ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Βεντζίου • Δ. Γόργιανης • Δ. Γρεβενών • Δ. Δεσκάτης 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Ηρακλεωτών • Δ. Θεόδωρου Ζιάκα • Δ. Κοσμά του Αιτωλού • Δ. Χασίων
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΔΡΑΜΑΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Δοξάτου • Δ. Δράμας • Δ. Καλαμπακίου • Δ. Κάτω Νευροκοπίου 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Νικηφόρου • Δ. Παρανεστίου • Δ. Προσοτσάνης • Δ. Σιταγρών
<u>ΔΗΜΟΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Άνω Λιοσίων • Δ. Ασροπύργου • Δ. Βιλίων • Δ. Ελευσίνος • Δ. Ερυθρών 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Ζεφυρίου • Δ. Μάνδρας • Δ. Μεγαρέων • Δ. Νέας Περάμου • Δ. Φυλής
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αρχαγγέλου • Δ. Αστυπάλαιας • Δ. Ατταβύρου 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Λειψών • Δ. Λέρου • Δ. Λινδίων

<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αφάντου • Δ. Δικαίου • Δ. Ηρακλείδων • Δ. Ιαλυσού • Δ. Καλλιθέας • Δ. Καλυμνίων • Δ. Καμείρου • Δ. Καρπάθου • Δ. Κάσου • Δ. Κω 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Μεγίστης • Δ. Νισύρου • Δ. Νότιας Ρόδου • Δ. Πάτμου • Δ. Πεταλουδών • Δ. Ρόδου • Δ. Σύμης • Δ. Τήλου • Δ. Χάλκης
<i>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΕΒΡΟΥ</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αλεξανδρούπολης • Δ. Βύσσας • Δ. Διδυμοτείχου • Δ. Κυπρίνου • Δ. Μεταξάδων • Δ. Ορεστιάδας • Δ. Ορφέα 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Σαμοθράκης • Δ. Σουφλίου • Δ. Τραϊανούπολης • Δ. Τριγώνου • Δ. Τυχερού • Δ. Φερών
<i>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΕΥΒΟΙΑΣ</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αιδηψού • Δ. Αμαρυνθίων • Δ. Ανθηδόνας • Δ. Αρτεμισίου • Δ. Αυλίδος • Δ. Αυλώνος • Δ. Διρφύων • Δ. Δυστίων • Δ. Ελυμνίων • Δ. Ερέτριας • Δ. Ιστιαίας • Δ. Καρύστου • Δ. Κηρέως 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Κονιστρών • Δ. Κύμης • Δ. Ληλαντίων • Δ. Μαρμαρίου • Δ. Μεσσαπίων • Δ. Νέας Αρτάκης • Δ. Νηλέως • Δ. Σκύρου • Δ. Στυραίων • Δ. Ταμναιίων • Δ. Χαλκιδέων • Δ. Ωρέων
<i>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αγράφων • Δ. Απεραντίων • Δ. Ασπροποτάμου • Δ. Βίνιανης • Δ. Δομνίστας • Δ. Καρπενησίου 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Κτημενίων • Δ. Ποταμιάς • Δ. Προυσσού • Δ. Φουρνά • Δ. Φραγκίστας
<i>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΖΑΚΥΝΘΟΥ</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αλυκών • Δ. Αρκαδίων • Δ. Αρτεμισίων 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Ελατίων • Δ. Ζακυνθίων • Δ. Λαγανά
<i>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αλιφείρας • Δ. Αμαλιάδος 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Κάστρου – Κυλλήνης • Δ. Λαμπείας

<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Ανδραβίδας • Δ. Ανδριτσαίνης • Δ. Αρχαίας Ολυμπίας • Δ. Βαρθολομιού • Δ. Βουπρασίας • Δ. Βόλακος • Δ. Γαστούνης • Δ. Ζαχάρως • Δ. Ιαρδάνου 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Λασιώνος • Δ. Λεχαινών • Δ. Πηνείας • Δ. Πύργου • Δ. Σκυλλούντος • Δ. Τραγανού • Δ. Φιγαλείας • Δ. Φολόης • Δ. Ωλένης
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΗΜΑΘΙΑΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αλεξάνδρειας • Δ. Ανθεμίων • Δ. Αντιγονίδων • Δ. Αποστόλου Παύλου • Δ. Βεργίνας • Δ. Βέροιας 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Δοβρά • Δ. Ειρηνούπολης • Δ. Μακεδονίδος • Δ. Μελίκης • Δ. Νάουσας • Δ. Πλατέος
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αγίας Βαρβάρας • Δ. Αρκαλοχωρίου • Δ. Αρχανών • Δ. Αστερουσίων • Δ. Βιάννου • Δ. Γαζίου • Δ. Γοργολαΐνη • Δ. Γόρτυνας • Δ. Γουβών • Δ. Επισκοπής • Δ. Ζαρού • Δ. Ηρακλείου • Δ. Θραψανού 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Καστελλίου • Δ. Κόφινα • Δ. Κρουσώνα • Δ. Μαλλίων • Δ. Μοιρών • Δ. Νέας Αλικαρνασσού • Δ. Νίκου Καζαντζάκη • Δ. Παλιανής • Δ. Ρούβα • Δ. Τεμένους • Δ. Τυλίσου • Δ. Τυμπακίου • Δ. Χερσονήσου
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΘΕΣΣΠΡΩΤΙΑΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αχέροντα • Δ. Ηγουμενίτσης • Δ. Μαργαριτίου • Δ. Παραμυθιάς 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Παραποτάμου • Δ. Σαγιάδας • Δ. Συβότων • Δ. Φιλιατών
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ</u>	

<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αγίου Αθανασίου • Δ. Αγίου Γεωργίου • Δ. Αγίου Παύλου • Δ. Αμπελοκήπων • Δ. Αξιού • Δ. Απολλωνίας • Δ. Αρέθουσας • Δ. Ασσήρου • Δ. Βασιλικών • Δ. Βερτίσκου • Δ. Εγναντίας • Δ. Ελευθερίου – Κορδελιού • Δ. Επανομής • Δ. Ευόσμου • Δ. Εχεδώρου • Δ. Θερμαϊκού • Δ. Θέρμης • Δ. Θεσσαλονίκης • Δ. Καλαμαριάς • Δ. Καλλιθέας • Δ. Καλλινδοίων 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Κορωνείας • Δ. Κουφαλίων • Δ. Λαγκαδά • Δ. Λαχανά • Δ. Μαδύτου • Δ. Μενεμένης • Δ. Μηχανιώνας • Δ. Μίκρας • Δ. Μυγδονίας • Δ. Νεαπόλεως • Δ. Πανοράματος • Δ. Πολίχνης • Δ. Πυλαίας • Δ. Ρεντίνας • Δ. Σοχού • Δ. Σταυρουπόλεως • Δ. Συκέων • Δ. Τριανδρίας • Δ. Χαλάστρας • Δ. Χαλκηδόνας • Δ. Ωραιοκάστρο
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Άνω Καλαμά • Δ. Άνω Πωγωνίου • Δ. Αγίου Δημητρίου • Δ. Ανατολής • Δ. Ανατολικού Ζαγορίου • Δ. Δελφινακίου • Δ. Δερβιζιάνων • Δ. Δωδώνης • Δ. Εγνατίας • Δ. Εκάλης • Δ. Ευρυμενών • Δ. Ζίτσας • Δ. Ιωαννιτών • Δ. Καλπακίου 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Κατσανοχωρίων • Δ. Κεντρικού Ζαγορίου • Δ. Κόνιτσας • Δ. Μαστοροχωρίων • Δ. Μετσόβου • Δ. Μολοσσών • Δ. Μπιζανίου • Δ. Παμβώτιδος • Δ. Πασαρώνος • Δ. Περάματος • Δ. Πραμάντων • Δ. Σελλών • Δ. Τζουμέρκων • Δ. Τύμβης
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΚΑΒΑΛΑΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Ελευρούπολης • Δ. Ελευθερών • Δ. Θάσου • Δ. Καβάλας • Δ. Κεραμωτής • Δ. Ορεινού 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Ορφανού • Δ. Παγγαίου • Δ. Πιερέων • Δ. Φιλίππων • Δ. Χρυσούπολης
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΚΑΡΔΙΤΣΗΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Άρνης • Δ. Αργίθεας 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Μουσακίου • Δ. Νευρόπολης Αγράφων

<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αχελώου • Δ. Ιθώμης • Δ. Ιτάμου • Δ. Καλλιφώνου • Δ. Κάμπου • Δ. Καρδίτσας • Δ. Μενελαΐδας • Δ. Μητρόπολης 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Παλαμά • Δ. Παμίσου • Δ. Πλαστήρα • Δ. Ρεντίνης • Δ. Σελλάνων • Δ. Σοφάδων • Δ. Ταμασίου • Δ. Φύλλου
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αγίας Τριάδος • Δ. Αγίων Αναργύρων • Δ. Ακριτών • Δ. Αλιάκμονα • Δ. Βιτσιού • Δ. Ίωνος Δραγούμη 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Καστορίας • Δ. Κλεισούρας • Δ. Κορεστίων • Δ. Μακεδόνων • Δ. Νεστορίου • Δ. Ορεστίδος
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΚΕΡΚΥΡΑΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αγίου Γεωργίου • Δ. Αχιλλείων • Δ. Εσπερίων • Δ. Θιναλίου • Δ. Κασσωπαίων • Δ. Κερκυραίων • Δ. Κορισσίων 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Λευκιμμαίων • Δ. Μελιτειέων • Δ. Παλαιοκαστριτών • Δ. Παξών • Δ. Παρελίων • Δ. Φαιάκων
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αργοστολίου • Δ. Αιλίου – Πρόνων • Δ. Ερίσου • Δ. Ιθάκης 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Λειβαθούς • Δ. Παλικής • Δ. Πυλαρέων • Δ. Σάμης
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΚΙΛΚΙΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αξιούπολης • Δ. Γαλλικού • Δ. Γουμένισσας • Δ. Δοϊράνης • Δ. Ευρωπού • Δ. Κιλκίς 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Κρουσσών • Δ. Μουρίων • Δ. Πικρολίμνης • Δ. Πολυκάστρου • Δ. Χέρσου
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΚΟΖΑΝΗΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αγίας Παρασκευής • Δ. Αιανής • Δ. Ασκίου • Δ. Βελβεντού • Δ. Βερμίου • Δ. Δημητρίου Υψηλάντη • Δ. Ελιμείας • Δ. Ελλησπόντου 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Καμβουνίων • Δ. Κοζάνης • Δ. Μουρικίου • Δ. Νεάπολης • Δ. Πτολεμαΐδας • Δ. Σερβίων • Δ. Σιάτιστας • Δ. Τσοτυλίου
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Άσσου – Λεχαιού 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Ξυλοκάστρου

<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αγίων Θεοδώρων • Δ. Βέλου • Δ. Βόχας • Δ. Ευρωστίνης • Δ. Κορινθίων • Δ. Λουτρακίου – Περαχώρας • Δ. Νεμέας 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Σαρωνικού • Δ. Σικωνίων • Δ. Σολυγείας • Δ. Στυμφαλίας • Δ. Τενέας • Δ. Φενεού
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΚΥΚΛΑΔΩΝ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Άνδρου • Δ. Άνω Σύρου • Δ. Αμοργού • Δ. Δρυμαλίας • Δ. Εξωμβούργου • Δ. Ερμούπολεως • Δ. Θήρας • Δ. Ιητών • Δ. Κέας • Δ. Κορθίου 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Κίθνου • Δ. Μήλου • Δ. Μυκόνου • Δ. Νάξου • Δ. Πάρου • Δ. Ποσειδονίας • Δ. Σερίφου • Δ. Σίφνου • Δ. Τήνου • Δ Υδρούσας
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΛΑΚΩΝΙΑΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Ανατολικής Μάνης • Δ. Ασωπού • Δ. Βοιών • Δ. Γερόνθρων • Δ. Γυθείου • Δ. Έλους • Δ. Ζάρακα • Δ. Θεραπνών • Δ. Κροκεών • Δ. Μολαών 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Μονεμβασίας • Δ. Μυστρά • Δ. Νιάτων • Δ. Οινούντος • Δ. Οιτύλου • Δ. Πελλάνας • Δ. Σκάλας • Δ. Σμύνους • Δ. Σπάρτης • Δ. Φαρίδως
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΛΑΡΙΣΗΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αγιάς • Δ. Αμπελώνος • Δ. Αντιχασίων • Δ. Αρμενίου • Δ. Γιάννουλης • Δ. Γόννων • Δ. Ελασσόνας • Δ. Ενιπέα • Δ. Ευρυμενών • Δ. Κάτω Ολύμπου • Δ. Κιλελέρ • Δ. Κοιλάδας • Δ. Κραννώνος • Δ. Λεκέρειας 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Λάρισας • Δ. Λιβαδίου • Δ. Μακρυχωρίου • Δ. Μελιβοίας • Δ. Ναρθακίου • Δ. Νέσσωνος • Δ. Νίκαιας • Δ. Ολύμπου • Δ. Πλατοκάμπου • Δ. Πολυδάμαντα • Δ. Ποταμιάς • Δ. Σαρανταπόρου • Δ. Τυρνάβου • Δ. Φαρσάλων
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΛΑΣΙΘΙΟΥ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αγίου Νικολάου 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Μακρύ Γιαλού

<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Ιεράπετρας • Δ. Ιτάνου • Δ. Λέυκης 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Νεάπολης • Δ. Οροπεδίου Λασιδίου • Δ. Σητείας
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΛΕΣΒΟΥ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αγίας Παρασκευής • Δ. Αγιάσου • Δ. Ατσικής • Δ. Γέρας • Δ. Ερεσού – Αντίσσης • Δ. Ευεργέτουλα • Δ. Καλλονής • Δ. Λουτροπόλεως Θερμής • Δ. Μανταμάδου 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Μήδυμνας • Δ. Μούδρου • Δ. Μύρινας • Δ. Μυτιλήνης • Δ. Νέας Κούταλης • Δ. Πέτρας • Δ. Πλωμαρίου • Δ. Πολιχνίτου
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΛΕΥΚΑΔΟΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Απολλωνίων • Δ. Ελλομένου • Δ. Καρυάς 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Λευκάδος • Δ. Μεγανησίου • Δ. Σφακιωτών
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αγριάς • Δ. Αισωνίας • Δ. Αλμυρού • Δ. Αλοννήσου • Δ. Αργαλαστής • Δ. Αρτέμιδας • Δ. Αφετών • Δ. Βόλου • Δ. Ζαγοράς • Δ. Ιωλκού • Δ. Κάρλας 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Μηλεών • Δ. Μουρесьίου • Δ. Νέας Αγχιάλου • Δ. Νέας Ιωνίας • Δ. Πορταρίας • Δ. Πτελεού • Δ. Σηπιάδος • Δ. Σκιαθου • Δ. Σκοπέλου • Δ. Σούρπης • Δ. Φερών
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Άριος • Δ. Αβίας • Δ. Αετού • Δ. Αιπείας • Δ. Ανδανίας • Δ. Ανδρούσης • Δ. Αριστομένους • Δ. Αρφαρών • Δ. Αυλώνος • Δ. Βουφράδων • Δ. Γαργαλιάνων • Δ. Δωρίου • Δ. Είρας • Δ. Θουρίας • Δ. Ιθώμης 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Καλαμάτας • Δ. Κορώνης • Δ. Κυπαρισσίας • Δ. Λεύκτρου • Δ. Μεθώνης • Δ. Μελιγαλά • Δ. Μεσσήνης • Δ. Νέστορος • Δ. Οιχαλίας • Δ. Παπαφλέσσα • Δ. Πεταλιδίου • Δ. Πύλου • Δ. Φιλιατρών • Δ. Χιλιοχωριών

<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΞΑΝΘΗΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αβδήρων • Δ. Βιστωνίδος • Δ. Μύκης 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Ξάνθης • Δ. Σταυρούπολης • Δ. Τοπείρου
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αγίου Ιωάννου Ρέντη • Δ. Αίγινας • Δ. Αμπελακίων • Δ. Δραπετσώνας • Δ. Κερατσινίου • Δ. Κορυδαλλού • Δ. Κυθήρων • Δ. Μεθάνων 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Νικαίας • Δ. Πειραιώς • Δ. Περάματος • Δ. Πόρου • Δ. Σαλαμίνας • Δ. Σπετσών • Δ. Τροιζήνος • Δ. Ύδρας
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΠΕΛΛΗΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αριδαίας • Δ. Βεγορίτιδας • Δ. Γιαννιτσών • Δ. Έδεσσας • Δ. Εξαπλατάνου • Δ. Κρύας Βρύσης 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Κύρρου • Δ. Μεγάλου Αλεξάνδρου • Δ. Μενηίδος • Δ. Πέλλας • Δ. Σκύδρας
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΠΙΕΡΙΑΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αιγινίου • Δ. Ανατολικού Ολύμπου • Δ. Δίου • Δ. Ελαφίνας • Δ. Κατερίνης • Δ. Κολινδρού • Δ. Κορινού 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Λιτοχώρου • Δ. Μεθώνης • Δ. Παραλίας • Δ. Πέτρας • Δ. Περίων • Δ. Πύδνας
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΠΡΕΒΕΖΗΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Ανωγείου • Δ. Ζαλόγγου • Δ. Θεσπρωτικού • Δ. Λούρου 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Πάργας • Δ. Πρεβέζης • Δ. Φαναρίου • Δ. Φιλιπιάδος
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΡΕΘΥΜΝΗΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Ανωγείων • Δ. Αρκαδίου • Δ. Γεροποτάμου • Δ. Κουλούκωνα • Δ. Κουρητών • Δ. Λάμπης 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Λαππαίων • Δ. Νικηφόρου Φωκά • Δ. Ρεθύμνης • Δ. Συβρίτου • Δ. Φοίνικα
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΡΟΔΟΠΗΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αιγείρου • Δ. Αρριανών • Δ. Ιάσμου • Δ. Κομοτηνής • Δ. Μαρωνείας 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Νέου Σιδηροχωρίου • Δ. Σαπών • Δ. Σώστου • Δ. Φιλλύρας

ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΣΑΜΟΥ

• Δ. Αγίου Κηρύκου • Δ. Βαθέος • Δ. Ευδήλου • Δ. Καρλοβασίων	• Δ. Μαραθοκάμπου • Δ. Πυθαγορείου • Δ. Ραχών • Δ. Φούρνων Κορσεών

ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΣΕΡΡΩΝ

• Δ. Αλιστράτης • Δ. Αμφίπολης • Δ. Αχινού • Δ. Βισαλτίας • Δ. Εμμανουήλ Παππά • Δ. Ηρακλείας • Δ. Κ. Μητρουσίου • Δ. Κερκίνης • Δ. Κορμίστας • Δ. Λευκώνα • Δ. Νέας Ζίχνης	• Δ. Νιγρίτης • Δ. Πετριτσίου • Δ. Πρώτης • Δ. Ροδολίβους • Δ. Σερρών • Δ. Σιδηροκάστρου • Δ. Σκοτούσσης • Δ. Σκουτάρεως • Δ. Στρυμόνα • Δ. Στρυμωνικού • Δ. Τραγίλου

ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

• Δ. Αιθήκων • Δ. Βασιλικής • Δ. Γόμφων • Δ. Εστιαιώτιδας • Δ. Καλαμπάκας • Δ. Καλλιδένδρου • Δ. Καστανιάς • Δ. Κλεινοβού • Δ. Κόζιακα • Δ. Μαλακασίου • Δ. Μεγάλων Καλυβίων • Δ. Οιχαλίας	• Δ. Παληοκάστρου • Δ. Παραληθαίων • Δ. Πελινναίων • Δ. Πιαλείων • Δ. Πύλης • Δ. Πυνδαιών • Δ. Τρικκαίων • Δ. Τυμφαίων • Δ. Φαλωρείας • Δ. Φαρκαδόνας • Δ. Χασίων

ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ

• Δ. Αγίου Γεωργίου Τυμφορηστού • Δ. Αγίου Κωνσταντίνου • Δ. Αμφίκλειας • Δ. Αταλάντης • Δ. Γοργοποτάμου • Δ. Δαφνουσίων • Δ. Δομοκού • Δ. Ελάτειας • Δ. Εχιναίων • Δ. Θεσσαλιώτιδος • Δ. Καμένων Βούρλων • Δ. Λαμιέων	• Δ. Λειανικλαδίου • Δ. Μακρακώμης • Δ. Μαλεσίνης • Δ. Μώλου • Δ. Ξυνιάδος • Δ. Οπουντίων • Δ. Πελασγίας • Δ. Σπερχειάδος • Δ. Στυλίδος • Δ. Τιθορέας • Δ. Υπάτης

ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΦΛΩΡΙΝΗΣ

• Δ. Αετού • Δ. Αμυνταίου	• Δ. Περάσματος • Δ. Πρεσπών

<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Κάτω Κλεινών • Δ. Μελίτης 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Φιλώτα • Δ. Φλώρινας
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΦΩΚΙΔΟΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αμφίσσης • Δ. Βαρδουσίων • Δ. Γαλαξιδίου • Δ. Γραβιάς • Δ. Δελφών • Δ. Δεσφίνης 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Ευπαλίου • Δ. Ιτέας • Δ. Καλλιέων • Δ. Λιδορικού • Δ. Παρνασσού • Δ. Τολοφώνος
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Ανθεμούντα • Δ. Αρναίας • Δ. Ζερβοχωρίων • Δ. Καλλικράτειας • Δ. Κασσάνδρας • Δ. Μουδανίων • Δ. Ορμυλίας 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Παλλήνης • Δ. Παναγίας • Δ. Πολυγύρος • Δ. Σιθωνίας • Δ. Σταγύρων – Δκάνθου • Δ. Τορώνης • Δ. Τρίγλιας
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Ακρωτηρίου • Δ. Ανατολικού Σελίνου • Δ. Αρμένων • Δ. Βάμου • Δ. Βουκολιών • Δ. Γεωργιουπόλεως • Δ. Ελευθερίου Βενιζέλου • Δ. Θερίσου • Δ. Ινναχωρίου • Δ. Καντάνου • Δ. Κεραμίων • Δ. Κισσάμου 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Κολυμβαρίου • Δ. Κρυονερίδας • Δ. Μουσούρων • Δ. Μυθήμνης • Δ. Νέας Κυδωνίας • Δ. Πελεκάνου • Δ. Πλατανιά • Δ. Σούδα • Δ. Σφακίων • Δ. Φρέ • Δ. Χανίων
<u>ΔΗΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΧΙΟΥ</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Αγίου Μηνά • Δ. Αμανής • Δ. Ιωνίας • Δ. Καμποχώρων • Δ. Καρδαμύλων 	<ul style="list-style-type: none"> • Δ. Μαστιχοχωρίων • Δ. Οινουσσών • Δ. Ομηρούπολης • Δ. Χίου • Δ. Ψαρών

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΟΥ

Στόχος αυτής της ενότητας είναι να επισημάνουμε κάποια χαρακτηριστικά καίρια στοιχεία του αξιώματος του Δημάρχου που θα μας βοηθήσουν στο να κατανοήσουμε πιο εύκολα τον ρόλο του και την ιδιότητά του.

Αιρετό όργανο της τοπικής αυτοδιοικήσεως, έχει την ιδιότητα του εκπροσώπου του Νομικού Προσώπου του Δήμου και του εκτελεστικού οργάνου των αποφάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου.

Ο Δήμαρχος ενεργεί ελεύθερα μέσα από τις αρμοδιότητές του που ορίζει ο νόμος¹.

Μέσα σ' αυτές τις αποφασιστικές αρμοδιότητες της αιρετής αρχής, που ορίζει ο ισχύον Δημοτικός Κοινοτικός Κώδικας διακρίνουμε αρμοδιότητες που θα μπορούσαν να ήταν κάλλιστα κρατικές.

Σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 114, ο Δήμαρχος εκδίδει πιστοποιητικά που αφορούν την οικογενειακή και προσωπική κατάσταση των δημοτών, ενώ καταλείπετε και ένα ευρύ φάσμα αναθέσεως κρατικών καθηκόντων με το εδ. η'.

Η εμμονή αυτή ενισχύεται και από τη διάταξη του άρθρου 296 Δ.Κ.Κ., σύμφωνα με την οποία ο Δήμαρχος οφείλει να ασκεί τα καθήκοντα οργάνου του κράτους ή άλλου δημόσιου φορέα, που επιβάλλονται ρητά με νόμο και σε αντίθετη περίπτωση που αυτός αρνείται ή αμελεί στην εκτέλεσή τους, ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας μπορεί να αναθέσει τα καθήκοντα αυτά σε δημόσιο υπάλληλο. Οι δαπάνες του δήμου που δημιουργούνται εξ' αυτών των λόγων, επιβαρύνουν το κράτος ή τον οικείο δημόσιο φορέα.

Τέτοιου είδους ειδικά καθήκοντα είναι: α) αυτά που ανατίθενται στον Δήμαρχο ή Πρόεδρο της Κοινότητας σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 2 του Νόμου 344/1975 «περί ληξιαρχικών πράξεων» καθήκοντα Ληξιάρχου, β) Τα δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 11 παρ. 4 του Ν. 1763/1988 «περί στρατολογίας» (ΦΕΚ 57 τ. Α'/1988) και

1) Γενική παγκόσμιος εγκυκλοπαίδεια 'ΠΑΠΥΡΟΣ-ΛΑΡΟΥΣ' 1964

του άρθρου 17 του Ν. Δ/τος 2119/1993 «Περί Μητρώων αρρένων» (ΦΕΚ 231/Α'/1993), καθήκοντα του Στρατολόγου, γ) Τα, κατά τις διατάξεις των άρθρων 7 έως 11 και 19, 43, 44, 49, 50, 51, 67, 68, 71, 86, 92 του υπ' αριθ. 353/1993, «της Εκλογικής Νομοθεσίας (ΦΕΚ 152Α/1993) καθήκοντα προετοιμασίας εκλογικών καταλόγων και διενέργειας των Βουλευτικών και Δημοτικών και Κοινοτικών Εκλογών κ.λ.π.

Η ενάσκηση του Δημάρχου με τέτοιου είδους καθήκοντα, δικαιολογείται εξ' άλλου απ' το γεγονός ότι ο Δήμος δεν αποτελεί μόνο Νομικό πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου της κατά τόπου αυτοδιοικήσεως, αλλά είναι και η ελάχιστη διοικητική περιφέρεια, μέσα στην οποία μπορούν να ασκούνται τέτοιες αρμοδιότητες.

Η «διπλή» αυτή ιδιότητα του Δημάρχου πρέπει να διακρίνεται από μια σχετική ισορροπία, έτσι ώστε η μία ιδιότητα να μην έρχεται σε ρήξη με την άλλη.

Πιο συγκεκριμένα, δεν πρέπει η ανάληψη τέτοιου είδους καθηκόντων από τον Δήμαρχο να δεσμεύει τον τελευταίο σε βάρος των συμφερόντων του Δήμου. Από την άλλη δεν πρέπει να αγνοούμε το γεγονός ότι η ενάσκηση του με μια σειρά τέτοιων αρμοδιοτήτων, αποδεσμεύει την κεντρική διοίκηση από έξοδα αλλά και από το να διορίσει δικά της όργανα στις μικρές περιφέρειες (δήμους). Όργανα τα οποία δεν θα διαθέτουν σίγουρα την γνώση των ιδιαίτερων τοπικών συνθηκών.

Παλαιότερα η τακτική ανάθεσης κρατικών υποθέσεων στους Δήμους είχε πάρει τεράστιες διαστάσεις, σε βαθμό που να αναιρείται σχεδόν ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοικήσεως και να οδηγούμαστε σε κατάχρηση¹.

Ο Δήμαρχος ως όργανο του δήμου δεν τελεί εις άμεσα υπηρεσιακή εξάρτηση ούτε εις ιεραρχική υποτέλεια της εποπτεύουσας διοικητικής αρχής. Οι αιρετοί άρχοντες δεν θεωρούνται δημοτικοί ή δημόσιοι υπάλληλοι, και αυτό γιατί η πηγή εξουσίας τους δεν είναι από την εκτελεστική εξουσία, δεν μισθοδοτούνται αλλά το σημαντικότερο όλων δεν είναι όργανα του κράτους ως Νομικά πρόσωπα.

Συνέπεια της έλλειψης δημοσιοϋπαλληλικής ή δημοτικής ιδιότητας στους Δημάρχους έρχεται η κρίση ότι η σχέση που διακρίνει την αιρετή αρχή του Δήμου και την εποπτεύουσα διοικητική αρχή είναι καθαρά σχέση εποπτείας και όχι ιεραρχική².

Για την άσκηση των καθηκόντων που ασκούν οι Δήμαρχοι προβλέπεται σχετική άδεια³.

1) Μ. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ: Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα και η ανάγκη καταχώρησης αυτής. (επετηρίς Π.Α.Σ.Π.Ε 1952-1953), σελ. 206.....

2) Σ.τ.Ε 1642/48

3) Βλέπε άρθρο 298 Δ.Κ.Κ (Άρθρο 298 Π.Δ. 410/1995 – Άρθρο 11 παρ.25 Ν. 2503/1997 – Π.Δ. 48/99 – Άρθρο 28 Ν. 2539/1997 – Άρθρο 25 παρ. 3,4,5 Ν. 2738/1999 – άρθρο 8 παρ.4 Ν. 2839/2000 – άρθρο 9 παρ.3,4 Ν.2880/2001)

Πιο συγκεκριμένα παραθέτουμε τα εξής:

Στους Δημάρχους και προέδρους κοινοτήτων που είναι και υπάλληλοι του κράτους, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, των Ο.Τ.Α. των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών κοινής ωφέλειας, χορηγείται από τις υπηρεσίες τους ειδική άδεια μέχρι εξήντα μέρες (60) κάθε έτος για να διευκολυνθούν στην εκτέλεση των καθηκόντων του αξιώματός τους.

Η άδεια αυτή χορηγείται και τμηματικά ύστερα από αίτηση των δικαιούχων σε εργάσιμες μέρες και ώρες, οι οποίες δεν μπορούν να υπερβούν αθροιστικά τις εξήντα εργάσιμες μέρες (60) το έτος.

Η ειδική τούτη άδεια χορηγείται με πλήρεις αποδοχές και θεωρείται χρόνος πραγματικής υπηρεσίας για όλα τα δικαιώματα που απορρέουν από την υπαλληλική, εργασιακή και ασφαλιστική τους σχέση.

Οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται και για τους αντιδημάρχους στους οποίους χορηγείται άδεια μέχρι τριάντα μέρες κάθε έτος.

Σους δημάρχους όλων των δήμων, στους προέδρους των κοινοτήτων άνω των δύο χιλιάδων (2000) κατοίκων, καθώς και στους αντιδημάρχους δήμων άνω των ογδόντα χιλιάδων (80000) κατοίκων, που είναι δημόσιοι υπάλληλοι ή υπάλληλοι φορέων του δημοσίου τομέα, όπως αυτός είχε οριοθετηθεί με το άρθρο 1 παράγραφος 6 του ν. 1256/1982, χορηγείται από την υπηρεσία τους η παραπάνω ειδική άδεια του άρθρου αυτού για όλο το διάστημα που ασκούν τα καθήκοντά τους.

Οι διατάξεις εφαρμόζονται και για τους δημάρχους που είναι μέλη ΔΕΠ, ΑΕΙ και ΕΠ ΤΕΙ, καθώς και τους αναπληρωτές καθηγητές μέσης εκπαίδευσης του άρθρου 138 του Ν. 2725/1999.

«Το αξίωμα του Δημάρχου είναι τιμητικό και άμισθο» σύμφωνα με το άρθρο 173 Δ.Κ.Κ.

Είναι μεν τιμητικό γιατί οι εκλογείς με την ψήφο τους εμπιστεύονται σ' αυτόν την διαχείριση των τοπικών υποθέσεων, ο δε δήμαρχος αναδέχεται το αξίωμα αυτό, διαπνεόμενος από ευγενή φιλοδοξία εξυπηρέτησης του κοινού.

Είναι δε άμισθο γιατί είναι μακριά από κάθε υπηρεσιακή σχέση και εξάρτηση και στηρίζεται στην εκλογή, η οποία εξαγνίζεται και μένει άμισθος, χάρη του δημοσίου συμφέροντος.

Η εκλογή των δημοτικών αρχών (καθώς και των κοινοτικών) ενεργείται κάθε τέσσερα χρόνια σύμφωνα με τις διατάξεις του δευτέρου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 102 του Συντάγματος 1975/1986/2001, με καθολική και μυστική ψηφοφορία. Εκλογή δε, δεν θεωρείται μόνο η μέρα διεξαγωγής των εκλογών, αλλά ολόκληρη η περίοδος του εκλογικού αγώνα που αρχίζει από την ανακήρυξη των υποψηφίων και τελειώνει με την εκλογή τους (ΑΠ. 133/1903 θ. ΙΔ'471),

η διάρκεια της οποίας είναι ένας μήνας (άρθρο 4 παρ. 1 του Ν. 1491/1984).

Η εκλογή είναι ένα είδος εντολής και όπως η εντολή του Αστικού Κώδικα απαιτεί ελεύθερη, ανεξάρτητη και ανόθευτη από οποιαδήποτε επιρροή, έκφραση της θέλησης, έτσι και πολύ περισσότερο, η εκλογή των δημοτικών αρχόντων, θέτει ως αναγκαίο και απαραίτητο όρο, την ελεύθερη, ανόθευτη και απαραβίαστη έκφραση της θέλησης αυτής του Έλληνα πολίτη. Το Σύνταγμα δεν ορίζει το εκλογικό σύστημα, αλλά αφήνει την πρωτοβουλία αυτή στον κοινό νομοθέτη να καθορίζει με νόμο το εκλογικό σύστημα κάθε φορά ανάλογα με τις επικρατούσες κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές και παραδοσιακές συνθήκες του τόπου (Σ.τ.Ε. 1956/1951).

Σήμερα, είναι κοινά αποδεκτό ότι ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοικήσεως είναι διευρυμένος, αποκτά έτσι ιδιαίτερη σημασία η σωστή και επιτυχής εκλογή του Δημάρχου, γιατί απ' την εξασφάλιση αυτών των προϋποθέσεων προδιαγράφεται και σε μεγάλο βαθμό η προκοπή και η ανάπτυξη του τόπου.

Εντοπίζεται όμως πρόβλημα στην επιλογή των «άριστων» πολιτών ως τοπικών αρχόντων και συγκεκριμένα ως Δημάρχων.

Πιο συγκεκριμένα το πρόβλημα αυτό, σχετίζεται με το βαθμό κατά τον οποίο η πολιτική επίδραση έχει διαβρώσει τη διαδικασία των εκλογών. Η πολιτικοποίηση της τοπικής αυτοδιοίκησης, υπό την έννοια ότι οι τοπικές εκλογές, για την ανάδειξη των Δημάρχων, καταλήγουν στην ανάδειξη των πολιτικά και νομοθετικά τοποθετημένων σε ορισμένη πολιτική παράταξη και όχι των αρίστων, δρα ανασταλτικά στη λειτουργία του θεσμού. Αυτό βέβαια, προϋποθέτει πλήρη κομματική διάβρωση του εκλογικού σώματος και χαμηλό κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο.

Το πολιτικό στοιχείο, όπως μας δείχνει η ελληνική και ξένη δημοτική πρακτική, είναι μέσα στην φύση και στην ουσία της τοπικής αυτοδιοικήσεως¹.

Τα κόμματα βάζουν τελικά τη σφραγίδα τους στις δημοτικές εκλογές και ολόκληρο το σώμα χιλιάδων αρχόντων εμπλέκεται με τις πολιτικές δυνάμεις του έθνους μας.

Η σύμπλευση όμως των πολιτικών συνδέσεων των αιρετών οργάνων προς το τοπικό συμφέρον πρέπει να θεωρείται η πεμπτούσια της λειτουργίας των τοπικών οργανισμών.

Η πολιτικοποίηση της τοπικής αυτοδιοίκησης, όπως την αντιλαμβανόμαστε, δεν πρέπει να αποτελεί μεταφορά των οξυτάτων πολιτικών αντιθέσεων στα «βουλευόμενα» σώματα των δήμων και κοινοτήτων².

1) Τοπική αυτοδιοίκηση τεύχος 3-4 του 1978 Π. ΠΑΠΑΓΑΡΥΦΑΛΛΟΥ

2) Θεμ. Κόντης : 'Δημόσια Διοίκηση' 1988

Η πολιτικοποίηση εξυπηρετεί την δημοκρατία, εφόσον λειτουργεί πάνω σε υγιείς βάσεις και :

α) Αποβλέπει στη δημοκρατική διαπαιδαγώγηση των κατοίκων.

β) Αποβλέπει στην ανάδειξη των αρίστων ηγετών από τους τοπικούς άρχοντες, που θα αποτελέσουν την ηγεσία σ' ευρύτερα εθνικά πλαίσια

γ) Εναρμονίζεται με την προαγωγή των τοπικών συμφερόντων σε πνεύμα ευγενικής άμιλλας και δεν εκτρέπει την τοπική αυτοδιοίκηση από την κύρια αποστολή της, η οποία καθορίζεται ως η κατά αποδοτικότερο τρόπο διαχείριση των τοπικών υποθέσεων³.

Ειδικότερα ως προς τις εκλογές, τους εκλογείς και τους εκλόγιμους εκτενή μνεία κάνουν τα άρθρα 42-50 του Δ.Κ.Κ. με συχνή αναφορά εφαρμογής και των διατάξεων του νόμου περί εκλογής βουλευτών, όπως αυτές ισχύουν κάθε φορά.

Οι διατάξεις αυτές του κώδικα ρυθμίζουν: Τον τρόπο εκλογής σε νέους δήμους (άρθρο 42). Αναγνωρίζεται ότι το εκλογικό δικαίωμα ανήκει στους δημότες του δήμου, για τους οποίους τόσο ως προς το όριο ηλικίας, όσο και ως προς τις στερήσεις του εκλογικού δικαιώματος εφαρμόζονται οι διατάξεις του νόμου περί εκλογής βουλευτών (άρθρο 43).

Απαραίτητη βέβαια προϋπόθεση για τους εκλογείς, να είναι γραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους του δήμου (άρθρο 44), ενώ εκλόγιμοι στο δημοτικό αξίωμα είναι δημότες που έχουν τη δυνατότητα να εκλεγούν και να έχουν συμπληρώσει το 21ο έτος της ηλικίας τους (άρθρο 46). Σύμφωνα με το άρθρο 47 Δ.Κ.Κ. καθιερώνονται κωλύματα και ασυμβίβαστα του δημαρχιακού αξιώματος.

Έτσι: 1) Δικαστικοί λειτουργοί, αξιωματικοί των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας και θρησκευτικοί λειτουργοί των γνωστών θρησκειών δεν μπορούν να εκλεγούν ή να είναι Δήμαρχοι, Πρόεδροι Κοινοτήτων, δημοτικοί ή κοινοτικοί σύμβουλοι και πάρεδροι. Επίσης δεν μπορούν να εκλεγούν ή να είναι Δήμαρχοι ή Πρόεδροι Κοινοτήτων και δημοτικοί ή κοινοτικοί σύμβουλοι οι υπάλληλοι των Ο.Τ.Α. στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης όπου υπηρετούν.

2) Δεν μπορούν επίσης να εκλεγούν ή να είναι Δήμαρχοι, Πρόεδροι Κοινοτήτων και δημοτικοί ή κοινοτικοί σύμβουλοι όποιοι συνδέονται με το δήμο ή την κοινότητα με σύμβαση της οποίας το

3) Βλέπε Τάχου, έρευνα επί της τοπικής αυτοδιοικήσεως εν Ελλάδι εν ΕΤΑ Ιανουάριος 1975, όπου επιχειρείται ανάλυση του όλου προβλήματος της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα.

Α. Παπαγαρυφάλλου: το πρόβλημα της ουσιαστικοποίησης των αρμοδιοτήτων της Τ.Α. εν Ελλάδι και δικαιολογικά, βάσεις τούτων. Ιούλιος 1974 ΕΤΑ.

Παπαϊωάννου Σ: Μόνο δια της αυτοδιοικήσεως θα δημοκρατικοποιήσωμεν την διοίκησιν εν ΕΤΑ 1961 Κυριακοπούλου Η: Διοικητικόν Δίκαιον, Γενικόν μέρος σελ. 94, 1961.

Παπαγαρυφάλλου: Τοπική αυτοδιοίκησης και δημοκρατία εν ΕΤΑ Νοέμβριος 1974, όπου αναφέρονται απόψεις του καθηγητού Κασιμάτη.

Μιχαλακάκου Γ: Προβλήματα της Τ.Α. εν Ελλάδι σελ 25, 1970

οικονομικό αντικείμενο είναι ετήσιας αξίας: α) 1467,35€ και άνω, αν πρόκειται για δήμο ή κοινότητα με πληθυσμό έως 2.000 κατοίκους και β) 2935,00€ και άνω, αν πρόκειται για δήμο ή κοινότητα με πληθυσμό άνω των 2.000 κατοίκων.

Αν ο δήμος ή η κοινότητα συμμετέχουν με οποιοδήποτε τρόπο στην επιχείρηση που προβλέπει η σύμβαση, δεν υπάρχει κώλυμα εκλογιμότητας ή ασυμβίβαστο για τους αντιπροσώπους του δήμου ή της κοινότητας σε δημόσιες ή δημοτικές ή κοινοτικές ή μικτές επιχειρήσεις.

3) Η ιδιότητα και το αξίωμα του Δημάρχου, του Προέδρου Κοινότητας, του προέδρου του συμβουλίου δημοτικού διαμερίσματος, του παρέδρου συνοικισμού ή οποιουδήποτε άλλου αιρετού αξιώματος σε όργανα της τοπικής αυτοδιοίκησης κάθε βαθμίδας δεν αποτελεί για τον δικηγόρο λόγο ασυμβίβαστου ή αναστολής άσκησης του λειτουργήματός του.

4) Η ιδιότητα και το αξίωμα του Δημάρχου, του Προέδρου Κοινότητας, του προέδρου του συμβουλίου δημοτικού διαμερίσματος, του παρέδρου συνοικισμού ή οποιουδήποτε άλλου αιρετού αξιώματος σε όργανα της τοπικής αυτοδιοίκησης κάθε βαθμίδας δεν αποτελεί για τους καθηγητές των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων Υπουργείων Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Εθνικής Άμυνας λόγω ασυμβίβαστου ή αναστολής άσκησης του λειτουργήματός τους.

5) Δεν αποτελεί ασυμβίβαστο η σύναψη συμβάσεως αγοράς δημοτικών ή κοινοτικών ακινήτων, εφόσον η εκποίηση έχει γίνει ύστερα από πλειοδοτική δημοπρασία και αυτός που έχει ανακηρυχθεί πλειοδότης δεν έλαβε μέρος στη διαδικασία της εκποιήσεως με την ιδιότητα του μέλους της δημοτικής ή της κοινοτικής αρχής, και εφόσον το τίμημα πρέπει να καταβληθεί εφάπαξ. Μπορούν να εκλεγούν ή να είναι μέλη των δημοτικών και κοινοτικών αρχών τα μέλη της διοικήσεως και οι υπάλληλοι δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών κοινής ωφέλειας, που συνδέονται με το δήμο ή την κοινότητα με σύμβαση που είναι σχετική με το αντικείμενο της δραστηριότητάς τους.

6) Τα κωλύματα παύουν να υπάρχουν στις περιπτώσεις όπου οι υποψήφιοι παραιτηθούν από την θέση τους, η οποία τους δημιουργεί το κώλυμα, μια μέρα πριν από την ανακήρυξη των τελευταίων. Η παραίτηση επιδίδεται με δικαστικό επιμελητή στον ειρηνοδίκη ή στον πρόεδρο πρωτοδικών, ο οποίος την υποβάλλει αμέσως στην αρχή που είναι αρμόδια να την αποδεχθεί. Η παραίτηση θεωρείται ότι έχει γίνει δεκτή από τη στιγμή της επιδόσεώς της. Τα πρόσωπα αυτής της παραγράφου πρέπει να μην έχουν υπηρετήσει στο δήμο ή στην κοινότητα που θα υποβάλουν υποψηφιότητα δύο μήνες πριν τις εκλογές.

7) Οι Δήμαρχοι, οι Πρόεδροι Κοινοτήτων και οι δημοτικοί ή κοινοτικοί σύμβουλοι που αποδέχονται οποιοδήποτε από τα καθήκοντα ή τα έργα που αναφέρονται σαν κωλύματα ή αποκτούν δημοτικότητα σε

άλλο δήμο ή σε άλλη κοινότητα εκπίπτουν αυτοδικαίως από το αξίωμά τους.

8) Υποψηφιότητα και στους δύο βαθμούς τοπικής αυτοδιοίκησης δεν επιτρέπεται.

9) Σύμπτωση στο ίδιο πρόσωπο της ιδιότητας αιρετού οργάνου στον πρώτο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης και στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση αποκλείεται.

Η επόμενη διάταξη του άρθρου 48 Δ.Κ.Κ. καθιερώνει ασυμβίβαστα εξ αιτίας οφειλών.

Έτσι δεν μπορούν να είναι Δήμαρχοι, όποιοι είναι οφειλέτες του δήμου από οποιαδήποτε αιτία για ποσό ανώτερο από 586,94€. Επίσης εάν ένας οφειλέτης του δήμου εκλεγεί Δήμαρχος, οφείλει να εξοφλήσει την οφειλή του έως την ημέρα εγκαταστάσεως των δημοτικών αρχών. Αν τα αναφερόμενα πρόσωπα γίνουν οφειλέτες του δήμου μετά την εκλογή τους, οφείλουν να εξοφλήσουν την οφειλή τους μέσα σε προθεσμία δύο μηνών αφότου εκκαθαρίσθηκε η οφειλή αυτή. Αν η εξόφληση δεν γίνει κατά την διάρκεια της προθεσμίας αυτής εκπίπτουν αυτοδικαίως από το αξίωμά τους.

Τονίζεται ιδιαίτερα (άρθρο 49) ότι ο Δήμαρχος ασκεί μεν την επαγγελματική του δραστηριότητα, πλην όμως η δραστηριότητα αυτή δεν πρέπει να εμποδίζει την πλήρη εκτέλεση των Δημαρχιακών του καθηκόντων.

Στις περιπτώσεις που προβλέπουν τα άρθρα 47 παρ. 8 και 48 ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας με πράξη που διαπιστώνει την ύπαρξη του ασυμβίβαστου και την έκπτωση από το αξίωμα (άρθρο 50).

Ο Δ.Κ.Κ. ασχολείται, στις επόμενες διατάξεις του, λεπτομερειακά, με θέματα δημαιρεσιών και ειδικότερα με εκείνες που αφορούν την σύσταση εφορευτικών επιτροπών και των αντιπροσώπων της δικαστικής αρχής, (άρθρα 51-53) με τους συνδυασμούς των υποψηφίων και τις σχετικές προθεσμίες, (άρθρα 54-61) ενώ με το άρθρο 60, καθιερώνει υποχρέωση του Δημάρχου να εκδίδει και να δημοσιεύει με τοιχοκόλληση σε όλες τις συνοικίες της πόλεως και σε όλα τα χωριά και τους συνοικισμούς του δήμου (ή της κοινότητας) τρεις τουλάχιστον μέρες πριν από την ψηφοφορία, πρόγραμμα που να αναφέρει ακριβώς την ημέρα της ψηφοφορίας, τις ώρες που αρχίζει και τελειώνει, τον τόπο και το κατάστημα της ψηφοφορίας κ.ο.κ.

Περί των ψηφοδελτίων και των φακέλων διεξαγωγής της ψηφοφορίας αναφέρουν τα άρθρα 62-70 Δ.Κ.Κ.

Σύμφωνα με το άρθρο 63, οι συνδυασμοί οφείλουν να τυπώσουν τα ψηφοδέλτια και να παραδώσουν στο Δήμαρχο οκτώ τουλάχιστον μέρες πριν από την ψηφοφορία, με απόδειξη, επαρκή σε αριθμό ψηφοδέλτια για της ανάγκες των εκλογικών τμημάτων της περιφέρειάς τους, με ταυτόχρονη υποχρέωση για το Δήμαρχο να εφοδιάσει με αυτά κάθε

εφορευτική επιτροπή των εκλογικών τμημάτων της περιφέρειας, μάλιστα κατ' αριθμό 20% υπερβαίνοντα τον αριθμό των εκλογέων που είναι γραμμένοι στο εκλογικό τμήμα.

Ως προς το εφαρμοζόμενο εκλογικό σύστημα σαφή μνεία κάνει το άρθρο 71 ενώ οι επόμενες διατάξεις μνημονεύουν τον τρόπο κατανομής των εδρών των δημοτικών (και κοινοτικών) συμβούλων, (άρθρο 72) ποιοι εκλέγονται τακτικοί και ποιοι αναπληρωματικοί σύμβουλοι, (άρθρο 73) τις περιπτώσεις ισοψηφίας συνδυασμών (άρθρο 74) την εξαγωγή και δημοσίευση των αποτελεσμάτων εκλογής, (άρθρο 75) τις περιπτώσεις επανάληψης της ψηφοφορίας (άρθρο 76) και τέλος την περίπτωση παραιτήσεως ή θανάτου υποψηφίου Δημάρχου, σε περίπτωση επαναληπτικής ψηφοφορίας (άρθρο 77).

Για τον έλεγχο και την εκδίκαση του κύρους των εκλογών, εκτενή αναφορά κάνουν τα άρθρα 78-88 επ. Μετά την επικύρωση της εκλογής ο Δήμαρχος και οι δημοτικοί σύμβουλοι δίνουν κανονισμένο όρκο. Καθήκοντα αναλαμβάνουν από την ημέρα της εγκαταστάσεώς τους (άρθρο 88).

Διευκρινίζεται ότι η εγκατάσταση των αρχών που έχουν εκλεγεί γίνεται την 1η Ιανουαρίου του επομένου έτους και η θητεία τους λήγει την 31 Δεκεμβρίου του τέταρτου έτους (άρθρο 41 παρ. 3). Δηλαδή οι Δημοτικές αρχές εκλέγονται κάθε τέσσερα χρόνια και η εκλογή γίνεται κάθε τέταρτο έτος, την πρώτη Κυριακή μετά τις 10 Οκτωβρίου του έτους αυτού.

Στην περίπτωση κατά την οποία ο Δήμαρχος, αποποιηθεί την εκλογή του, οφείλει να το δηλώσει με έγγραφό του στο Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας έως την παραμονή εγκαταστάσεως. Όποιος δεν αποποιηθεί και δεν δώσει τον όρκο¹ που προβλέπεται από το άρθρο 88 μέσα στην προθεσμία που ορίζεται εκπίπτει αυτοδικαίως από το αξίωμα (άρθρο 89).

Η παραίτηση του Δημάρχου και των δημοτικών συμβούλων, υποβάλλεται στο Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας και γίνεται οριστική, αφότου ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας την αποδεχθεί. Αν δεν την αποδέχεται, η παραίτηση γίνεται οριστική αφότου υποβληθεί και πάλι με επίδοση που γίνεται με δικαστικό επιμελητή (άρθρο 90).

---

1) .....η ορκωμοσία εκλεγέντος δημάρχου, ως πράξης εκτελέσεως απαράδεκτως προσβάλλεται:
Σ.Τ.Ε 419/52 Θέμ. ΞΓ 374

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΣΗΜΕΡΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΙΣΧΥΟΝ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 114 Δ.Κ.Κ.:

1. Ο Δήμαρχος:

α) εκπροσωπεί το Δήμο στα δικαστήρια και σε κάθε δημόσια αρχή και δίνει τους όρκους που επιβάλλονται στο Δήμο,

β) εκτελεί τις αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου και της Δημαρχιακής Επιτροπής,

γ) είναι προϊστάμενος των υπηρεσιών του Δήμου και τις διευθύνει,

δ) είναι προϊστάμενος όλου του προσωπικού του Δήμου, αποφασίζει, για το διορισμό αυτού και εκδίδει τις πράξεις που προβλέπουν οι σχετικές διατάξεις για το διορισμό, της κάθε είδους υπηρεσιακές μεταβολές και την άσκηση του πειθαρχικού ελέγχου,

ε) διατάζει την είσπραξη των δημοτικών εσόδων και εκδίδει (υπογράφει) τα χρηματικά εντάλματα πληρωμής σε βάρος των πιστώσεων που προβλέπονται στον προϋπολογισμό ή έχουν εγγραφεί σε αυτόν ύστερα από αναμόρφωση και έχουν διατεθεί (ψηφιστεί) με αποφάσεις του αρμόδιου οργάνου, αφού προηγουμένως έχουν ελεγχθεί τα σχετικά δικαιολογητικά από την αρμόδια υπηρεσία του Δήμου,

στ) υπογράφει τις συμβάσεις που συνάπτει ο Δήμος,

ζ) εκδίδει πιστοποιητικά προσωπικής και οικογενειακής καταστάσεως των Δημοτών και

η) ασκεί τις αρμοδιότητες που του αναθέτουν ειδικές διατάξεις του κώδικα ή άλλου νόμου.

2. Κατ' εξαίρεση, σε περίπτωση που δημιουργείται προφανής κίνδυνος ή ζημιά των δημοτικών συμφερόντων από την αναβολή, ο Δήμαρχος μπορεί να λάβει μέτρα για θέματα που ανήκουν στην αρμοδιότητα της Δημαρχιακής Επιτροπής, οφείλει όμως να υποβάλει αμέσως τις ενέργειες του στην έγκριση της.

3. Σε περίπτωση που τα συμφέροντα του Δημάρχου συγκρούονται με τα συμφέροντα του Δήμου, τα καθήκοντα του Δημάρχου ασκεί ο σύμβουλος του επιτυχόντος συνδυασμού που ορίζεται από το Δημοτικό Συμβούλιο.

Η παράβαση των διατάξεων αυτής της παραγράφου μπορεί να επιφέρει την ποινή της αργίας.

4. Σε βάρος Δημάρχου ως διατάκτη πληρωμών επιτρέπεται καταλογισμός μόνο για δόλο ή βαριά αμέλεια.

Από τη διατύπωση του άρθρου αυτού, συνάγεται το συμπέρασμα ότι ο καθορισμός των αρμοδιοτήτων αυτών του Δημάρχου είναι αποκλειστικός.

Ο Δήμαρχος είναι η εκτελεστική αρχή του Δήμου και ο εκπρόσωπος αυτού¹, ενώ κατέχει το αξίωμα του πρώτου Δημότη του Δήμου του.

Βάσει των εδ. γ' και δ' του παραπάνω άρθρου ο Δήμαρχος είναι ο φυσικός προϊστάμενος των υπηρεσιών του Δήμου και των υπαλλήλων αυτού (μόνιμων, τακτικών, συμβασιούχων) και κατευθύνει και καθοδηγεί τα της εύρυθμης λειτουργίας και της επιμελημένης και ορθής άσκησης των καθηκόντων τους. Όσο αναφορά δε τον διορισμό τους μπορούμε ν' ανατρέξουμε σε σχετικές διατάξεις του Ν.1188/1981 «Περί κώδικος καταστάσεων του προσωπικού οργανισμών Τοπ. Αυτ/σεως».

Αναφορικά με το εδ. ζ' πρέπει να σημειώσουμε ότι, σύμφωνα με την υπ' αριθ. 276/1965 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, οι δημοτικές αρχές², μπορούν να εκδίδουν πιστοποιήσεις και βεβαιώσεις που αναφέρονται όχι μόνο στην προσωπική ή οικογενειακή, αλλά και την επαγγελματική και περιουσιακή κατάσταση των δημοτών τους, εφόσον τα βεβαιούμενα περιστατικά προκύπτουν από στοιχεία και έγγραφα που υπάρχουν στα αρχεία τους.

Πέρα από τις αποκλειστικές αρμοδιότητες του άρθρου 114 Δ.Κ.Κ. που μνημονεύσαμε, ο Δήμαρχος ασκεί και άλλες αποφασιστικές αρμοδιότητες και βαρύνεται και με άλλα καθήκοντα που απορρέουν από την ιδιότητα του ως αρχής του αυτοδιοικούμενου Δήμου.

Τα θέματα αυτά ενδεικτικώς είναι τα εξής:

1) Βεβαιώνει κατά το άρθρο 7 Δ.Κ.Κ. τις υπογραφές, την ταυτότητα και την ιδιότητα του εκλογέα δημότη, υπογράφοντας και για λογαριασμό τους, στην περίπτωση που οι ψηφίζοντες δηλώσουν ότι είναι αγράμματοι.

2) Συμμετέχει στην συγκροτούμενη κατά το άρθρο 14 Δ.Κ.Κ. επιτροπή. Κατά το άρθρο αυτό τα όρια της περιφέρειας κάθε Δήμου (ή κοινότητας) καθορίζονται με πρωτοβουλία της διοικήσεως ή ύστερα από αίτηση κάποιου από τους ενδιαφερόμενους Δήμους (ή κοινότητες) από επιτροπή που συγκροτεί ο Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας.

3) Σύμφωνα με το άρθρο 16 Δ.Κ.Κ. δεν μπορεί να γίνει νέος καθορισμός των ορίων των Δήμων παρά μόνο με τους όρους που προδιαγράφει η διάταξη αυτή. Όλως κατ' εξαίρεση επιτρέπεται να γίνει

1) Σ.τ. Ε 1031-1034/1955 ΕΕΝ 23324

2) Άρθρο 116 Δ.Κ.Κ.

νέος καθορισμός αν χαθεί η έκθεση της επιτροπής, που δεν προσβλήθηκε στο διοικητικό δικαστήριο ορίων ή στο τριμελές διοικητικό πρωτοδικείο κλπ. Στην περίπτωση λοιπόν αυτής της απώλειας της εκθέσεως ή της δικαστικής αποφάσεως, αυτή αποδεικνύεται ιδίως με γραπτές πιστοποιήσεις των Δημάρχων κλπ. προσώπων που αναφέρει η παράγρ. 3 του προμνησθέντος άρθρου.

4) Η Δημαρχιακή επιτροπή αποτελείται από τον Δήμαρχο ή τον αντιδήμαρχο που έχει ορίσει ο ίδιος ο Δήμαρχος, ως πρόεδρο, και από μέλη που ορίζει το άρθρο 111 Δ.Κ.Κ. Με το άρθρο εξ άλλου 113 Δ.Κ.Κ. ρυθμίζεται η λειτουργία της Δημαρχιακής Επιτροπής, κατά την οποία αν σε δύο συνεχείς συνεδριάσεις δεν επιτυγχάνεται απαρτία ή απόλυτη πλειοψηφία, αρμόδιος να λάβει απόφαση για το θέμα είναι ο Δήμαρχος.

5) Εκδίδει και δημοσιεύει με τοιχοκόλληση σε όλες τις συνοικίες της πόλεως και στους συνοικισμούς του Δήμου, τρεις τουλάχιστον μέρες πριν από την ψηφοφορία των δημοτικών εκλογών, πρόγραμμα που αναφέρει ακριβώς την ημέρα της ψηφοφορίας κλπ. (άρθρο 60 Δ.Κ.Κ.).

6) Του παραδίδονται τα ψηφοδέλτια που οφείλουν να τυπώσουν οι συνδυασμοί που κατέρχονται στις βουλευτικές εκλογές, οκτώ τουλάχιστον μέρες πριν την ψηφοφορία, με απόδειξη κλπ. και με αντίστοιχη υποχρέωσή του να εφοδιάσει κάθε εφορευτική επιτροπή των εκλογικών τμημάτων της περιφέρειας με ψηφοδέλτια επαρκή (άρθρο 63 Δ.Κ.Κ.).

7) Καλείται στις συνεδριάσεις των δημοτικών συμβουλίων, μετέχοντας χωρίς ψήφο, αλλιώς η συνεδρίαση είναι άκυρη. Έχει όμως το δικαίωμα να εκφράζει τις απόψεις του, πάντοτε με προτεραιότητα απέναντι σε κάθε άλλον, ενώ η ημερήσια διάταξη που καταρτίζεται από τον Πρόεδρο του Δημοτικού Συμβουλίου, αναφέρει υποχρεωτικά όλα τα θέματα που ο Δήμαρχος προτείνει (άρθρο 108 Δ.Κ.Κ.).

8) Τόσο ο Δήμαρχος, όσο και η δημαρχιακή επιτροπή δίνουν πληροφορίες και στοιχεία χρήσιμα για την άσκηση των καθηκόντων τους, έπειτα από σχετική αίτηση του Δημοτικού Συμβουλίου (άρθρο 111 Δ.Κ.Κ.).

9) Μπορεί να συγκαλέσει σε συνεδρίαση το συμβούλιο του Δημοτικού διαμερίσματος για σοβαρά ή επείγοντα θέματα (άρθρο 145 Δ.Κ.Κ.).

10) Διαβιβάζονται σ' αυτόν οι αποφάσεις του συμβουλίου του Δημοτικού διαμερίσματος, μέσα σε προθεσμία 8 ημερών από την συνεδρίαση, φροντίζοντας να τεθούν υπόψη της δημαρχιακής επιτροπής (άρθρο 148 Δ.Κ.Κ.).

11) Κατά το άρθρο 149 Δ.Κ.Κ., ο πρόεδρος του συμβουλίου του Δημοτικού διαμερίσματος, αφενός μεν εκπροσωπεί το συμβούλιο αυτό, αφετέρου δε ασκεί κάθε αρμοδιότητα που εκχωρείται από τον Δήμαρχο

βάσει του άρθρου 116 Δ.Κ.Κ. μεταφέροντας και παρουσιάζοντας σ' αυτόν και στα άλλα αρμόδια όργανα του Δήμου τα προβλήματα του διαμερίσματος. Παράλληλα συνεργάζεται με το Δήμαρχο και τις αρμόδιες δημοτικές υπηρεσίες, προκειμένου να προετοιμάσει κάθε θέμα που θα συζητηθεί στο συμβούλιο του διαμερίσματος.

12) Συμμετέχει σαν πρόεδρος ή και όχι, στη διοίκηση των δημοτικών ιδρυμάτων και συγκαλεί την συνέλευση των εργαζομένων, στα ιδρύματα αυτά σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 191 Δ.Κ.Κ.

13) Για όλη τη διάρκεια της δημοτικής (ή κοινοτικής) περιόδου τα δημοτικά (ή κοινοτικά) συμβούλια εκλέγουν ως αντιπροσώπους τους στο Διοικητικό συμβούλιο του συνδέσμου δήμων και κοινοτήτων μέλη τους ή το Δήμαρχο (άρθρο 207 παρ. 6 Δ.Κ.Κ.).

14) Με προκήρυξή του που ανακοινώνεται πριν από 8 μέρες τουλάχιστον καλεί τους κατοίκους μέχρι τέλους Ιουνίου, σε κατάλληλο χώρο και ώρα και εκθέτει τα πεπραγμένα της δημοτικής αρχής, για ότι αφορά την οικονομική κατάσταση της διοικήσεως του δήμου γενικώς και τη εφαρμογή του προγράμματος δημοτικής δράσης (άρθρο 226 Δ.Κ.Κ.).

15) Εκδίδει εντάλματα για την πληρωμή εκκαθαρισμένων απαιτήσεων που προβλέπονται στον προϋπολογισμό (άρθρο 114 εδ. ε' άρθρο 234 παρ. 2 Δ.Κ.Κ.)

16) Μπορεί, χωρίς προηγούμενη απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, ύστερα από πρόχειρο διαγωνισμό ή και χωρίς διαγωνισμό να συνάπτει σύμβαση για την απευθείας ανάθεση ή την απευθείας εκτέλεση έργου, εργασίας ή μεταφοράς ή την διενέργεια προμήθειας αν η αξία καθενός απ' αυτά δε υπερβαίνει ορισμένο ποσό που προσδιορίζει το άρθρο 266 Δ.Κ.Κ.

17) Συμμετέχει, ως μέλος ή πρόεδρος στο διοικητικό συμβούλιο Δημοτικών επιχειρήσεων (άρθρο 278 Δ.Κ.Κ.).

Η ενδεικτική αυτή απαρίθμηση καθηκόντων και αρμοδιοτήτων των Δημάρχων, δείχνει και το μέτρο του τεράστιου ομολογουμένου έργου που επιτελείται απ' αυτόν. Φαίνεται καθαρά ότι η νομοθεσία δεν τον θέλει απλό διεκπεραιωτή των δημοτικών υποθέσεων, αλλά τον εμπιστεύεται και ως αρχή και κεφαλή του Δήμου, τον οποίον εκπροσωπεί.

Ο δήμαρχος μπορεί¹, με απόφασή του, να αναθέτει την υπογραφή ορισμένων εγγράφων και πιστοποιητικών, σε δημοτικό σύμβουλο ή στον πρόεδρο του συμβουλίου δημοτικού διαμερίσματος ή στον πρόεδρο τοπικού συμβουλίου ή στην πάρεδρο ή σε προϊστάμενο δημοτικής υπηρεσίας ή σε άλλο μόνιμο υπάλληλο του δήμου.

Αναφερθήκαμε πιο πάνω, με λίγα λόγια και στο ζήτημα του ορισμού των αντιδημάρχων. Αναλυτικότερα παραθέτουμε τα παρακάτω²:

1) Βλέπε άρθρο 116 Δ.Κ.Κ. (Άρθρο 116 Π.Δ. 410/1995 – άρθρο 15 παρ. 10 Ν. 2539/1997)

2) Βλέπε άρθρο 117 Δ.Κ.Κ. (Άρθρο 117 Π.Δ. 410/1995 – άρθρο 14 Ν. 2399/1996 – Ν.2503/1997)

1. Όταν ο Δήμαρχος απουσιάζει ή κωλύεται τα καθήκοντά του ασκεί ο Αντιδήμαρχος που ορίζεται από αυτόν.

Όταν ο Αντιδήμαρχος αυτός απουσιάζει ή κωλύεται τα καθήκοντά του ασκεί άλλος Αντιδήμαρχος και αν δεν υπάρχει, σύμβουλος του επιτυχόντος συνδυασμού που ορίζεται από τον Δήμαρχο. Αν δεν ορισθεί και σύμβουλος, καθήκοντα Δημάρχου ασκεί ο σύμβουλος που έχει εκλεγεί με τους περισσότερους ψήφους και σε ισοψηφία αυτός που είναι γραμμένος πρώτος στην απόφαση του δικαστηρίου.

Σε δήμους που έχουν πραγματικό πληθυσμό έως δέκα χιλιάδες κατοίκους, αν ο Δήμαρχος απουσιάζει ή κωλύεται, τον αναπληρώνει ένας δημοτικός σύμβουλος του επιτυχόντος συνδυασμού, που ορίζεται από το Δήμαρχο.

2. Αν ο Δήμαρχος έχει τεθεί σε αργία, το δημοτικό συμβούλιο ορίζει αναπληρωτή του έναν από τους Αντιδημάρχους της πλειοψηφίας και αν δεν προβλέπεται Αντιδήμαρχος έναν από τους συμβούλους του επιτυχόντος συνδυασμού. Αν το δημοτικό συμβούλιο δεν ορίσει αναπληρωτή μέσα σε προθεσμία πέντε ημερών από τον ορισμό ο Δήμαρχος τέθηκε σε αργία, ή αν εκείνος που ορίστηκε αρνείται να ασκήσει τα καθήκοντα του Δημάρχου, τα καθήκοντα του Δημάρχου ασκεί ο πρώτος σε σταυρούς προτίμησης σύμβουλος του επιτυχόντος συνδυασμού. Αν αυτός δεν τα ασκήσει, τα καθήκοντα του Δημάρχου ασκεί ο δεύτερος κατά τη σειρά επιτυχίας του ίδιου συνδυασμού, και αν και αυτός δεν τα ασκήσει, τα ασκεί ένας από τους επόμενους του ίδιου συνδυασμού κατά τη σειρά επιτυχίας, μέχρι να εξαντληθεί ο αριθμός των συμβούλων του επιτυχόντος συνδυασμού.

Αν κανένας από τους συμβούλους του επιτυχόντος συνδυασμού δεν δέχεται να ασκήσει τα καθήκοντα του Δημάρχου, τότε ασκεί αυτά ο πρώτος κατά την σειρά επιτυχίας σύμβουλος του πρώτου επιλαχόντος συνδυασμού και αν και αυτός δεν τα ασκήσει, τα ασκεί ο δεύτερος, ο τρίτος κ.λ.π. μέχρι να εξαντληθούν οι σύμβουλοι του συνδυασμού αυτού. Αν κανένας από τους συμβούλους και αυτού του συνδυασμού δεν δεχθεί να ασκήσει τα καθήκοντα του Δημάρχου, τότε ασκεί αυτά ο πρώτος κατά τη σειρά επιτυχίας σύμβουλος του επόμενου επιλαχόντος συνδυασμού, και αν αυτός δεν δεχθεί να τα ασκήσει, τα ασκεί ο αμέσως επόμενος κατά σειρά επιτυχίας σύμβουλος, μέχρι να εξαντληθεί ο αριθμός των συμβούλων του συνδυασμού. Το ίδιο επαναλαμβάνεται με τον τέταρτο, πέμπτο συνδυασμό μέχρι να εξαντληθεί ο αριθμός των συμβούλων του και ούτω καθεξής.

Όπου κατά τα ανωτέρω υπάρχει περίπτωση ισοψηφίας τα καθήκοντα του Δημάρχου ασκεί εκείνος που είναι γραμμένος πρώτος κατά τη σειρά στην απόφαση του δικαστηρίου.

Ο σύμβουλος που αναλαμβάνει κατά τα ανωτέρω να ασκήσει τα καθήκοντα του Δημάρχου υπογράφει, μόλις αναλάβει τα καθήκοντα αυτά, δήλωση αναλήψεως των καθηκόντων Δημάρχου η οποία λαμβάνει αριθμό του γενικού πρωτοκόλλου της υπηρεσίας του Δήμου και κοινοποιείται αυθημερόν προς το δημοτικό συμβούλιο, το λογιστήριο του δήμου και προς το Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας.

3. Αν αυτός που έχει εκλεγεί Δήμαρχος παραιτηθεί, εκπέσει, πεθάνει ή η θέση του μείνει κενή για οποιοδήποτε λόγο, τα καθήκοντα του Δημάρχου εκτελεί, ώσπου να εκλεγεί, νέος Δήμαρχος, ο σύμβουλος του επιτυχόντος συνδυασμού που έχει εκλεγεί με τους περισσότερους ψήφους και σε περίπτωση ισοψηφίας εκείνος που είναι γραμμένος πρώτος κατά σειρά στην απόφαση του δικαστηρίου. Αν δεν υπάρχουν σύμβουλοι του επιτυχόντος συνδυασμού, τακτικοί ή αναπληρωματικοί, τα καθήκοντα του Δημάρχου εκτελεί ο σύμβουλος του πρώτου επιλαχόντος συνδυασμού που έχει εκλεγεί με τις περισσότερες ψήφους και, σε περίπτωση ισοψηφίας, εκείνος που είναι γραμμένος πρώτος στην απόφαση του δικαστηρίου.

Αν δεν υπάρχουν σύμβουλοι του πρώτου επιλαχόντος συνδυασμού, καλούνται να ασκήσουν τα καθήκοντα του Δημάρχου σύμβουλοι από τους λοιπούς συνδυασμούς με τη σειρά της εκλογικής τους δύναμης και με τη σειρά που έχουν ανακηρυχθεί από το αρμόδιο δικαστήριο.

Αν δεν υπάρχουν σύμβουλοι ούτε των επιλαχόντων συνδυασμών, ή έχει δηλωθεί μόνο ένας συνδυασμός, τα καθήκοντα του Δημάρχου εκτελεί ένας υπάλληλος του δήμου ή ένας δημόσιος υπάλληλος, που ορίζεται από το Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας. Ο υπάλληλος αυτός ασκεί τις αρμοδιότητες του Δημάρχου μόνο για να διεκπεραιώνει τρέχουσες υπηρεσιακές υποθέσεις και να αντιμετωπίζει κατεπείγοντα θέματα. Σε όλες τις προαναφερόμενες περιπτώσεις ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας εκδίδει διαπιστωτική πράξη.

ΕΞΟΔΑ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΔΗΜΑΡΧΩΝ

Οι Δήμαρχοι, οι αντιδήμαρχοι, οι πρόεδροι κοινοτήτων και οι πρόεδροι δημοτικών συμβουλίων έχουν δικαίωμα να εισπράττουν από το δήμο (ή την κοινότητα) έξοδα παραστάσεως¹, που ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, ανάλογα με τα τακτικά έσοδα που πραγματοποιούν οι δήμοι (και οι κοινότητες). Η απόφαση του Υπουργού εκδίδεται ύστερα από γνώμη του διοικητικού συμβουλίου της Κεντρικής Ενώσεως Δήμων και Κοινοτήτων της Ελλάδος.

Για τους δήμους που η έδρα τους είναι έδρα Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης ή Νομαρχιακού Διαμερίσματος και για τους δήμους με πληθυσμό μεγαλύτερο από δέκα χιλιάδες κατοίκους, μπορεί ο Δήμαρχος να λαμβάνει έξοδα παραστάσεως αυξημένα έως είκοσι στα εκατό, εφόσον διαπιστώνεται η κανονική βεβαίωση των εσόδων.

Αν η γνώμη του διοικητικού συμβουλίου της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας ζητηθεί από το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και δεν περιέλθει σε αυτό μέσα σε δύο μήνες από την ημερομηνία που ζητήθηκε, η απόφαση για τον ορισμό των εξόδων παράστασης, μπορεί να εκδοθεί και χωρίς την γνώμη αυτή.

Αν ο Δήμαρχος (ή ο πρόεδρος κοινότητας) απουσιάζει, σύμφωνα με το εδάφιο 2 της παραγράφου 2 του άρθρου 104, καταβάλλονται τα μισά έξοδα παραστάσεως σ' αυτόν και τα άλλα μισά στον αναπληρωτή του. Αν απουσιάζει ο αντιδήμαρχος, κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, καταβάλλονται σ' αυτόν τα μισά έξοδα παραστάσεως.

Αν ο Δήμαρχος (ή ο πρόεδρος κοινότητας) έχει τεθεί σε αργία, όλα τα έξοδα παραστάσεώς του καταβάλλονται στον αναπληρωτή του.

Αν ο αναπληρωτής είναι αντιδήμαρχος παίρνει έξοδα παραστάσεως από μία μόνο πηγή.

Οι Δήμαρχοι, οι αντιδήμαρχοι, οι πρόεδροι κοινοτήτων και οι πρόεδροι δημοτικών συμβουλίων που έχουν περισσότερα από ένα

---

1) Βλέπε άρθρο 173 Δ.Κ.Κ. (Άρθρο 173 Π.Δ. 410/1995-Άρθρο 1 Π.Δ. 373/1995- Άρθρο 11 παρ. 12 ν. 2503/97- Άρθρο 14 παρ. 6, Ν. 2539/1997- Άρθρο 12 παρ. 1 Ν. 2672/1998- Άρθρο 25 παρ. 2 ν. 2738/1999)

αξιώματα στην τοπική αυτοδιοίκηση έχουν δικαίωμα να εισπράττουν όλα τα έξοδα παραστάσεως μόνο από ένα αξίωμα και το μισό των εξόδων παραστάσεως από ένα ακόμη αξίωμα. Τα όργανα αυτά επιλέγουν τα έξοδα παραστάσεως που θα λαμβάνουν από κάθε αξίωμα με ταυτόσημη υπεύθυνη δήλωση που υποβάλλεται και στους δύο φορείς.

Οι Δήμαρχοι, οι αντιδήμαρχοι και οι πρόεδροι των κοινοτήτων της παρ. 7 του άρθρου 298 του παρόντος υποχρεούνται να επιλέξουν τις αποδοχές της θέσης από την οποία προέρχονται ή τα έξοδα παράστασης της θέσης στην οποία υπηρετούν. Η παρούσα διάταξη εφαρμόζεται από τον Οκτώβριο 2002.

Σύμφωνα με σχετικό άρθρο¹ του Δ.Κ.Κ παραθέτουμε τα εξής:

Οι Δήμαρχοι, οι αντιδήμαρχοι (οι πρόεδροι κοινοτήτων) και οι δημοτικοί (ή κοινοτικοί) σύμβουλοι μπορούν να μετακινούνται έξω από την έδρα τους για εκτέλεση υπηρεσίας, ύστερα από απόφαση του δημοτικού (ή κοινοτικού) συμβουλίου. Σε κατεπείγουσες περιπτώσεις επιτρέπεται να μετακινηθεί έξω από την έδρα του ο Δήμαρχος, ο αντιδήμαρχος (ή πρόεδρος κοινότητας), χωρίς προηγούμενη απόφαση του συμβουλίου. Στις περιπτώσεις αυτές το συμβούλιο αποφασίζει χωρίς καθυστέρηση εάν η μετακίνηση ήταν δικαιολογημένη ή όχι.

Σ' αυτούς που μετακινούνται για εκτέλεση υπηρεσίας καταβάλλονται τα έξοδα μετακινήσεως, που είναι αποδεδειγμένα ότι έχουν γίνει, ύστερα από απόφαση του συμβουλίου, που μπορεί να ορίζει και ημερήσια αποζημίωση.

Τα μέλη του δημοτικού συμβουλίου στα οποία συμπεριλαμβάνονται και οι αντιδήμαρχοι που μετέχουν στις συνεδριάσεις του και τα μέλη της δημαρχιακής επιτροπής εκτός από το Δήμαρχο, δικαιούνται αποζημίωση για κάθε συνεδρίαση και για τρεις το πολύ συνεδριάσεις το μήνα, ανάλογη με τον πληθυσμό του Δήμου.

Η αποζημίωση αυτή καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, ύστερα από γνώμη του διοικητικού συμβουλίου της Κεντρικής Ενώσεως Δήμων και Κοινοτήτων της Ελλάδος. Οι διατάξεις αυτής της παραγράφου μπορούν να εφαρμόζονται και σε κοινότητες που έχουν πληθυσμό περισσότερο από πέντε χιλιάδες κατοίκους.

Η κηδεία Δημάρχων (προέδρων κοινοτήτων) μπορεί να γίνεται με δημοτική (ή κοινοτική) δαπάνη. Το ανώτατο όριο της δαπάνης αυτής καθορίζεται με απόφαση του δημοτικού (ή κοινοτικού) συμβουλίου στην αρχή κάθε έτους ανάλογα με την οικονομική δυνατότητα του οργανισμού και εγγράφεται στον προϋπολογισμό του έτους αυτού.

Η χορήγηση οικονομικών παροχών με την μορφή εξόδων παραστάσεως, αποσκοπεί στο να παρασχεθεί δυνατότητα αξιοπρεπούς

---

1) Άρθρο 175 Δ.Κ.Κ.

εμφανίσεώς του σε κάθε δημόσια εκδήλωση ή σχέση, αποκλειόμενης της εκδοχής ότι τα έξοδα αυτά αποτελούν μισθό ή αμοιβή ή ακόμα και αποζημίωση οποιασδήποτε μορφής.¹

Τα έξοδα παραστάσεως δεν αποτελούν μισθό ή αμοιβή ή αποζημίωση με οποιαδήποτε μορφή, δεδομένου ότι το αξίωμα δεν ασκείται ως επαγγελματική απασχόληση. Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 173 και 218 του Δ.Κ.Κ. σύμφωνα με τις οποίες τα έξοδα παράστασης χαρακτηρίζονται ως υποχρεωτική δαπάνη, προκύπτει ο δημόσιος χαρακτήρας των εξόδων αυτών.

Εξυπακούεται ότι δικαίωμα εισπράξεως των εξόδων αυτών, έχει όχι απλώς εκείνος ο οποίος εξελέγη Δήμαρχος, αλλά οπωσδήποτε εκείνος ο οποίος ανέλαβε υπηρεσία και άσκησε τα δημαρχιακά του καθήκοντα².

---

1) Ε.Ν.Ο.Τ.Α. σελ. 413

Σχετικές επί του προκειμένου είναι οι αποφ. Ε.Σ 182/39, 162,802/54, σύμφωνα με τις οποίες, τα έξοδα υποδοχής ξένων, η αξία προσφερομένων αναγκαστικών κλπ. βαρύνουν τα έξοδα παταστάσεως. Αντίθετα η φιλοξενία Δημάρχου ξένης χώρας αποτελεί δημοτική δαπάνη (Σ.Ε 1439/57) Ε.Ν.Ο.Τ.Α, σελ. 413.

2) Σ.τ.Ε. 1607/33.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΕΠΟΠΤΕΙΑ

Το άρθρο 102 παράγραφος 2 του Συντάγματος ρητά ορίζει ότι «Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοικήσεως απολαύουν διοικητικής αυτοτέλειας».

Η πολιτεία, δίνοντας την ικανότητα αυτή προς αυτοδιοίκηση διατηρεί υπέρ αυτής και το δικαίωμα ασκήσεως εποπτείας των Ο.Τ.Α και κατ' επέκταση των αιρετών αρχών. Η εποπτεία αυτή έχει σαν σκοπό την καλύτερη και την αποδοτικότερη διαχείριση των θεμάτων και των έργων που έχει εμπιστευθεί η πολιτεία στους αιρετούς, καθώς επίσης και στην εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος.

Η τόσο ξεκάθαρη συνταγματική επιταγή του άρθρου 102 παράγραφος 2, σε συνδυασμό με την άλλη Συνταγματική διάταξη της παραγράφου 5 του ίδιου άρθρου, που ορίζει ότι η κρατική εποπτεία δεν πρέπει να εμποδίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση των Ο.Τ.Α. αλλά και σε συσχέτιση με τα όσα νομοθετήθηκαν με την ισχύ του Συντάγματος του 1952, οδηγούσε αβίαστα στο συμπέρασμα ότι ο έλεγχος σκοπιμότητας στους Ο.Τ.Α. από τη μεριά της κρατικής διοίκησης δεν επιτρεπόταν¹. Κάτι εξάλλου που ορίζεται σήμερα στο άρθρο 178 του Δ.Κ.Κ.

“Η εποπτεία δεν είναι αυθαίρετη ενέργεια, αλλά ασκείται πάντα σύμφωνα με το Σύνταγμα και τους ισχύοντες κάθε φορά νόμους παρά το ότι συνεπάγεται και την επέλευση ενός κάποιου περιορισμού της ικανότητας των αυτοδιοικουμένων οργανισμών προς το «αυτοδιοικείστε»»,².

Με την εποπτεία των προσώπων-οργάνων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ασχολούνται τα άρθρα 177-178 του Δ.Κ.Κ σύμφωνα με τα οποία έχουμε τα εξής:

Ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας ασκεί την εποπτεία στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου βαθμού. Όλες οι πράξεις

---

1) Βασ. Κυπραίος (εφέτης) «Η αυτονομία των Ο.Τ.Α και η προβληματική της ευθύνη», στο «Νομικό Βήμα», 1981 σελ. 401-404, όπου τονίζει : «Η εποπτεία του κράτους περιορίζεται εις έλεγχον νομιμότητας (Rectsaufsich) και όχι τοιούτον σκοπιμότητας (fachaufsich)...Ο Νομάρχης δεν είναι προϊσταμένη αρχή,δεν ασκεί ιεραρχικόν έλεγχον».

2) Α.ΤΑΧΟΥ : Η εποπτεία του κράτους επί των αυτοδιοικουμένων οργανισμών δημοσίου δικαίου, Αθ. 1968, σελ. 29 επ.

των δημοτικών και κοινοτικών συμβουλίων και λοιπών συλλογικών οργάνων των Ο.Τ.Α. πρώτου βαθμού και των νομικών τους προσώπων δημοσίου δικαίου αποστέλλονται στο Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας, μαζί με αντίγραφο του αποδεικτικού δημοσίευσης και με τα έγγραφα στοιχεία που είναι αναγκαία για τη νόμιμη έκδοσή τους, μέσα σε προθεσμία δέκα ημερών από την συνεδρίαση.

Ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας παραπέμπει, μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε ημερών από τη λήψη τους σε τριμελή επιτροπή, τις πράξεις που θεωρεί αιτιολογημένα ότι δεν είναι νόμιμες. Το παραπεμπτικό έγγραφο κοινοποιείται στον Ο.Τ.Α. ή στο νομικό πρόσωπο που εξέδωσε την πράξη.

Στην ίδια επιτροπή προσβάλλονται και οι πράξεις των δημάρχων για παράβαση νόμου μέσα σε δέκα μέρες αφότου οι πράξεις αυτές δημοσιεύτηκαν ή εάν δεν δημοσιεύονται, από την κοινοποίηση τους ή διαφορετικά αφότου έλαβε γνώση ο οποιοσδήποτε έχει έννομο συμφέρον.

Η επιτροπή με αιτιολογημένη απόφασή της ακυρώνει για παράβαση νόμου πράξη μέσα σε αποκλειστική προθεσμία είκοσι ημερών από την λήψη της πράξης μαζί με τα έγγραφα που προβλέπει η νομοθεσία για την έκδοσή της. Αν περάσει η προθεσμία, χωρίς να εκδοθεί ακυρωτική απόφαση, θεωρείται ότι η σχετική πράξη έχει νόμιμα εκδοθεί¹.

Είναι κατά την άποψή μας εμφανές ότι ο εποπτικός έλεγχος του Δημάρχου, σύμφωνα με τον ισχύον Δ.Κ.Κ. ασκείται μ' ένα τρόπο ο οποίος θα μπορούσε να χαρακτηριστεί από πολλούς ως κατασταλτικός.

Είναι εφικτό όμως, η κρατική εποπτεία να ασκείται και προληπτικά κάτι που γίνεται σήμερα σε μικρό βαθμό όμως.

Ο προληπτικός έλεγχος κυρίως μπορεί να απαρτίζεται από διάφορες οδηγίες (εγκυκλίους) οι οποίες αποστέλλονται από την κεντρική διοίκηση στους Δημάρχους, αλλά κυρίως από την έγκριση των πράξεων των τελευταίων πριν ακόμα αυτές γίνουν από εποπτεύον οργανισμό, έτσι ώστε να θεωρούνται σίγουρα τα έννομα αποτελέσματα.

---

1) Η προσφυγή κατά των αποφάσεων του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας καταργείται. Άρθρο 181 του Δ.Κ.Κ.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΕΥΘΥΝΕΣ ΤΗΣ ΑΙΡΕΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Ο Δήμαρχος, ως άρχων της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης υπέχει ευθύνες. Οι ευθύνες αυτές είναι Αστικές και Πειθαρχικές. Παρακάτω θα γίνει μια προσπάθεια ανάλυσης των ευθυνών αυτών.

ΑΣΤΙΚΕΣ ΕΥΘΥΝΕΣ

Όσον αφορά τις αστικές ευθύνες των Δημάρχων¹ παραθέτουμε τα εξής:

Οι Δήμαρχοι, οι αντιδήμαρχοι, τα μέλη του δημοτικού συμβουλίου, τα μέλη της δημορχιακής επιτροπής, οι πρόεδροι κοινοτήτων και τα μέλη του κοινοτικού συμβουλίου οφείλουν να αποζημιώσουν το δήμο ή την κοινότητα για κάθε θετική ζημία, που προξένησαν εις βάρος της περιουσίας τους από δόλο ή βαριά αμέλεια.

Η ζημία καταλογίζεται στα πρόσωπα αυτά με αιτιολογημένη πράξη τριμελούς επιτροπής, που συγκροτείται στην έδρα κάθε νομού ή νομαρχίας με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας και αποτελείται από :

α) τον Πρόεδρο Πρωτοδικών της έδρας του νομού ή της νομαρχίας ή τον αναπληρωτή του που ορίζει ο ίδιος,

β) τον Επίτροπο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ή όπου δεν υπηρετεί Επίτροπος, από έναν ανώτερο υπάλληλο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, που ορίζεται μαζί με τον αναπληρωτή του από τον Πρόεδρο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, και

γ) τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου της Τοπικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων του Νομού αναπληρούμενο σε περίπτωση κωλύματος από τον αντιπρόεδρο αυτής. Καθήκοντα γραμματέα εκτελεί υπάλληλος του κλάδου ΠΕ διοικητικού της Περιφέρειας που ορίζεται

1) Βλέπε άρθρο 183 Δ.Κ.Κ., (Άρθρο 183 Π.Δ. 410/1995-άρθρο 14 Ν. 2399/1996-Ν.2503/1997-Π.Δ.48/1999)

από τον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας. Η επιτροπή εξετάζει τις υποθέσεις ύστερα από αίτηση του δήμου ή της κοινότητας ή με εντολή του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, που ενεργεί αυτεπαγγέλτως ή ύστερα από αίτηση οποιουδήποτε δημότη, και αποφασίζει, αφού κάνει έρευνα και καλέσει τα πρόσωπα που κατηγορούνται για τη ζημία, να δώσουν εξηγήσεις, μέσα σε εύλογο διάστημα.

Κατά των πράξεων της επιτροπής επιτρέπεται προσφυγή στο πολυμελές διοικητικό πρωτοδικείο, στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται ο δήμος ή η κοινότητα. Κατά των αποφάσεων του δικαστηρίου επιτρέπεται ν' ασκηθεί έφεση στο τριμελές διοικητικό εφετείο. Η προθεσμία για την άσκηση της προσφυγής και η άσκησή της αναστέλλουν την εκτέλεση της πράξεως της επιτροπής.

Ο δήμος ή η κοινότητα πρέπει να υποβάλουν την αίτηση και ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας πρέπει να δώσει την εντολή μέσα σε αποκλειστική προθεσμία τριών ετών, που αρχίζει αφότου έληξε η δημοτική ή η κοινοτική περίοδος.

Με τις παραπάνω διατάξεις, περιορίζεται μεν ο βαθμός της αστικής ευθύνης στο δόλο¹ και την βαρεία αμέλεια² και καταργείται εξάλλου η ευθύνη των αιρετών αρχόντων έναντι τρίτων. Επίσης, περιορίζεται η έκταση της ευθύνης μόνον στη θετική ζημία και όχι στο κέρδος που τυχόν διέφυγε.

Όσο αναφορά την θετική ζημία: είναι η μείωση της κινητής ή ακίνητης περιουσίας του δήμου. Η εκτίμηση της ζημίας πρέπει να γίνεται υποκειμενικά, να λαμβάνεται, δηλαδή, υπόψη η αξία που είχε το πράγμα γι' αυτόν που ζημιώθηκε και όχι η αντικειμενική του αξία. Στην έννοια δε, της περιουσίας περιλαμβάνεται κάθε ενσώματο ή ασώματο πράγμα (π.χ. απαιτήσεις του Δήμου έναντι τρίτων).

Σύμφωνα με τις διατάξεις που προαναφέρθηκαν άλλαξε τελείως το νομικό καθεστώς που ίσχυσε με τις διατάξεις του άρθρου 129 παρ. 2 και 3 του Παλιού Δ.Κ.Κ. (Ν.Δ. 2888/1954) που καταργήθηκε με τη παράγραφο 2 του άρθρου 291 του νέου Κώδικα. Κατά το νομικό εκείνο καθεστώς ο καταλογισμός της ζημίας σε βάρος των υπευθύνων οργάνων του δήμου ύστερα από αίτησή τους ή του Διευθυντή Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Διοίκησης, γινόταν μέσα σε αποκλειστική προθεσμία δύο ετών από τη λήξη της δημοτικής περιόδου και γινόταν από το Ελεγκτικό Συνέδριο. Με το νέο νομικό καθεστώς ο καταλογισμός αυτός γίνεται με απόφαση Τριμελούς Επιτροπής που συγκροτεί ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας, ύστερα από αίτηση του δήμου ή αυτεπάγγελτη ενέργεια του Περιφερειακού Διευθυντή ή ύστερα από αίτηση οποιουδήποτε δημότη. Η διαφορά τώρα είναι ότι, ο Δήμος

1) Δόλος, είναι η βούληση για την παραγωγή παράνομου αποτελέσματος με σκοπό την ίδια ωφέλεια ή βλάβη άλλου.(Αρ. Παγ. 422/1958 Νομ. Β. 6. 1130)

2) Βαρεία αμέλεια, είναι η παράλειψη του οργάνου να καταβάλει την επιμέλεια κοινού ανθρώπου.

υποβάλλει την αίτηση και ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας πρέπει να δώσει την εντολή στην επιτροπή να επιληφθεί της αιτήσεως αυτής, μέσα σε αποκλειστική προθεσμία τριών ετών, που αρχίζει αφότου έληξε η δημοτική περίοδος.

ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΕΣ ΕΥΘΥΝΕΣ

Οι πειθαρχικές ευθύνες των δημοτικών αρχών και κατ' επέκταση η άσκηση του εποπτικού έργου από τις κρατικές αρχές που ορίζει ο νόμος είχε σαν αποτέλεσμα να δημιουργηθεί πρόβλημα.

Το έργο αυτό, το εποπτικό, έχει βασικά ανατεθεί στον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας.

Πρόβλημα δημιουργήθηκε σχετικά με την αναγκαιότητα υπάρξεως αυτού του πειθαρχικού δικαίου, μέσα στα πλαίσια της τοπικής αυτοδιοίκησης. Και ο λόγος είναι ότι η τοπική αυτοδιοίκηση σημαίνει «ελευθερία, ιδιοκυβέρνηση, αυτονομία» ενώ η πειθαρχική εξουσία «δέσμευση και περιορισμό της ελευθερίας»¹.

Δεν πρέπει να λησμονείται όμως ότι «η δημοκρατία προϋποθέτει μεν ελευθερία γνώμης, αλλά απαιτεί πειθαρχία και υπακοή στις αποφάσεις και τους νόμους αυτής»².

Ας έλθουμε όμως πιο κοντά στο ζητούμενο μας και ας προσπαθήσουμε να δούμε το όλο θεσμικό πλαίσιο, όπως αυτό απεικονίζεται μέσα από την κείμενη νομοθεσία.

Σήμερα εφαρμογή έχουν οι διατάξεις των άρθρων 184-189 του Δ.Κ.Κ οι οποίες έχουν ως εξής :

Στους Δημάρχους, αντιδημάρχους, προέδρους κοινοτήτων και στα μέλη των δημοτικών και κοινοτικών συμβουλίων επιβάλλονται οι πειθαρχικές ποινές³ της αργίας και της εκπτώσεως, σύμφωνα με τις ειδικές διατάξεις του παρόντος.

Ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας μπορεί να επιβάλει στα πρόσωπα αυτά την ποινή της αργίας έως τριών μηνών, αν έχουν διαπράξει σοβαρή παράβαση των καθηκόντων τους ή υπέρβαση της αρμοδιότητάς τους από δόλο ή βαρεία αμέλεια.

Οι πειθαρχικές ποινές της αργίας και της εκπτώσεως, επιβάλλονται με τήρηση των εγγυήσεων και των διαδικασιών που καθορίζονται στα άρθρα 185 και 186.

Σ' αυτό το σημείο πρέπει να επισημάνουμε την έννοια της αργίας που έχει ως εξής :

1) Δ. ΠΑΠΑΚΩΝ/ΝΟΥ : Το πειθαρχικόν δικαίον των δημοτικών και κοινοτικών αρχόντων. Αρχ. Νομ., έτος ΙΓ' 1962, σελ.. 253 επ.

2) Ν.Ε ΞΑΝΘΟΥΛΗ : Η έννοια της Τ.Α. έκτασης και όρια αρμοδιότητας των αρχών αυτής. Ε.Τ.Α τευχ. Γ' Μαρτ. 1997 σελ. 335 επ.

3) Βλέπε άρθρο 184 Δ.Κ.Κ., περί πειθαρχικής ευθύνης (Άρθρο 184 Π.Δ. 410/1995 – άρθρο 14 Ν. 2399/1996 – Ν. 2503/1997)

Αργία είναι, η μέχρι τρεις μήνες το περισσότερο αναγκαστική απομάκρυνση και αποχή από τα καθήκοντα του Δημάρχου στην περίπτωση μας.

Κατόπιν αυτού, αν επιχειρηθεί κατά το χρόνο της αργίας του Δημάρχου οποιαδήποτε διοικητική πράξη, πάσχει από ακυρότητα.

Τέλος, η επιβολή πειθαρχικής ποινής μετά τη λήξη της δημοτικής περιόδου δεν είναι νόμιμη, γιατί έπαυσε να υπάρχει η ιδιότητα του αιρετού οργάνου. Η ποινή της αργίας δεν αντίκειται στις διατάξεις του άρθρου 102 του Συντάγματος 1975 (Σ.τ.Ε 801/1978).

Όλες οι πειθαρχικές ποινές επιβάλλονται με αιτιολογημένη απόφαση¹, αφού προηγηθεί απολογία του εγκαλουμένου ή περάσει η προθεσμία που έχει τάξει ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας με γραπτή κλήση στον εγκαλούμενο, χωρίς αυτός να έχει απολογηθεί. Η προθεσμία αυτή δεν μπορεί να είναι μικρότερη από δέκα μέρες.

Ειδικότερα, για την επιβολή των ποινών της αργίας και της εκπτώσεως (εκτός από την έκπτωση που επέρχεται αυτοδικαίως) , απαιτείται σύμφωνη γνώμη συμβουλίου, που αποτελείται από τον πρόεδρο του πρωτοδικείου ή το νόμιμο αναπληρωτή του, ως πρόεδρο, δύο πρωτοδίκες, έναν υπάλληλο του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης του κλάδου Π.Ε. Διοικητικού ή το νόμιμο αναπληρωτή του και έναν αιρετό εκπρόσωπο της τοπικής ενώσεως δήμων και κοινοτήτων, που ορίζεται μαζί με τον αναπληρωτή του από τη διοικούσα επιτροπή της.

Ο εγκαλούμενος μπορεί να εμφανίζεται αυτοπροσώπως καθώς και με πληρεξούσιο δικηγόρο ή να εκπροσωπείται από πληρεξούσιο δικηγόρο στο συμβούλιο και να υπερασπίζεται τον εαυτό του, για ν' αντικρούσει την κατηγορία. Το συμβούλιο συνεδριάζει σε δημόσια συνεδρίαση, για την οποία συντάσσονται πρακτικά, και εξετάζει και μάρτυρες. Η απόφαση εκδίδεται ύστερα από μυστική διάσκεψη, δύο μήνες το αργότερο αφότου το συμβούλιο έλαβε το ερώτημα.

Εκείνος που τιμωρείται έχει το δικαίωμα να ασκήσει προσφυγή στον Υπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, κατά της αποφάσεως που επιβάλλει οποιαδήποτε πειθαρχική ποινή, μέσα σε προθεσμία δέκα ημερών αφότου η απόφαση του κοινοποιήθηκε. Ο Υπουργός μπορεί είτε ν' απορρίψει την προσφυγή είτε να τη δεχτεί και να εξαφανίσει ή να μειώσει την ποινή, ή να μεταβάλει επιεικέστερα την ποινή που έχει επιβληθεί.

Η προθεσμία για την άσκηση της προσφυγής και η άσκησή της αναστέλλουν την εκτέλεση της αποφάσεως που έχει επιβάλει την ποινή.

Τα δικαστικά μέλη του συμβουλίου που αναφέραμε πιο πάνω ορίζονται με απόφαση του οργάνου που διευθύνει το δικαστήριο ή τον

1) Βλέπε άρθρο 185 Δ.Κ.Κ, περί πειθαρχικής διαδικασίας, (Άρθρο 185 Π.Δ 410/1995 – Άρθρο 1 Π.Δ. 373/1995 – άρθρο 14 Ν. 2399/1996 – Ν. 2503/1997 – Π.Δ. 48/1999).

εισαγγελέα κατά τον κανονισμό των δικαστηρίων ύστερα από ερώτημα του Υπουργού Δικαιοσύνης. Με την ίδια απόφαση ορίζονται και τα αναπληρωματικά μέλη, εφόσον ο αριθμός αυτών, που υπηρετούν είναι επαρκής.

Το συμβούλιο (επιβολής ποινών αργίας και έκπτωσης) συγκροτείται κάθε δύο χρόνια με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, και τα καθήκοντα του γραμματέα εκτελεί ένας υπάλληλος της Περιφέρειας, τον οποίο ορίζει, μαζί με τον αναπληρωτή του, ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας.

Ο ενδιαφερόμενος μπορεί μέσα σε είκοσι ημέρες αφότου η απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, του κοινοποιήθηκε, να προσφύγει κατά της αποφάσεως αυτής στο Συμβούλιο της Επικρατείας, το οποίο κρίνει την υπόθεση και κατά την ουσία. Η προθεσμία για την άσκηση της προσφυγής αναστέλλει την εκτέλεση της αποφάσεως που επιβάλλει την ποινή. Αν ασκηθεί η προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικρατείας, η επιτροπή αναστολών, που προβλέπουν οι σχετικές με το δικαστήριο αυτό διατάξεις, χορηγεί, ύστερα από αίτηση του προσφεύγοντος, αναστολή της ποινής, εκτός αν υπάρχουν σοβαροί λόγοι εθνικού ή δημόσιου συμφέροντος. Όταν υποβληθεί τέτοια αίτηση, η ποινή που έχει επιβληθεί δεν εκτελείται, μέχρι να εκδοθεί η απόφαση της επιτροπής αναστολών.

Εκκρεμείς πειθαρχικές υποθέσεις οι οποίες άρχισαν από το μετακλητό Νομάρχη συνεχίζονται από τον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας.

Την πειθαρχική δικαιοδοσία ως προς τις δημοτικές και κοινοτικές αρχές ή τα μέλη τους, που προβλέπεται από ειδικούς νόμους και αφορά παραβάσεις των καθηκόντων που τους έχουν ανατεθεί, ασκεί μόνο ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας¹ ύστερα από καταγγελία της υπηρεσίας που είναι αρμόδια για την εφαρμογή των νόμων αυτών. Οι προηγούμενες διατάξεις εφαρμόζονται και στην περίπτωση αυτή.

Οι Δήμαρχοι, οι αντιδήμαρχοι, οι πρόεδροι κοινοτήτων και οι δημοτικοί και κοινοτικοί σύμβουλοι εκπίπτουν αυτοδικαίως από το αξίωμά τους²:

α) αν στερηθούν τη διαχείριση της περιουσίας τους με τελεσίδικη δικαστική απόφαση,

β) αν στερηθούν τα πολιτικά τους δικαιώματα με αμετάκλητη δικαστική απόφαση,

γ) αν καταδικαστούν με αμετάκλητη δικαστική απόφαση, ως αυτουργοί ή συμμετοχοί σε κάποιο κακούργημα ή στα πλημμελήματα της παραχαράξεως, της κιβδηλείας, της πλαστογραφίας, της ψευδούς

1) Βλέπε άρθρο 186 Δ.Κ.Κ., (Άρθρο 186 Π.Δ 410/1995 – άρθρο 14 Ν.2399/1996 - Ν.2503/1997)

2) Βλέπε άρθρο 187 Δ.Κ.Κ.(Άρθρο 187 Π.Δ. 410/1995 – άρθρο 14 Ν. 2399/1996 – Ν. 2503/1997)

βεβαιώσεως, της δωροδοκίας, της εκβιάσεως, της κλοπής, της υπεξαίρεσεως, της απιστίας, της απάτης, της καταπίεσεως, της αιμομιξίας, της μαστροπείας, της σωματεμπορίας, της παραβάσεως της νομοθεσίας για τα ναρκωτικά ή για το λαθρεμπόριο, καθώς και της παραβάσεως καθήκοντος, εφόσον το τελευταίο στρέφεται κατά δήμων, κοινοτικών ή νομικών προσώπων τους.

Για την έκπτωση εκδίδεται διαπιστωτική πράξη του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας.

Όταν γίνεται παραπομπή για κακούργημα, με αμετάκλητο βούλευμα ή με απευθείας κλήση, καθώς και όταν γίνει παραπομπή για ένα πλημμέλημα, από αυτά που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο, με αμετάκλητο βούλευμα, ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας οφείλει να θέσει τον εγκαλούμενο σε κατάσταση αργίας, ώσπου να εκδοθεί η απόφαση του ποινικού δικαστηρίου.

Δήμαρχοι, πρόεδροι κοινοτήτων, δημοτικοί και κοινοτικοί σύμβουλοι επιτρέπεται ν' απολυθούν¹ για σοβαρούς λόγους δημόσιου συμφέροντος, με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης ύστερα από εμπειριστατωμένη έκθεση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, και σύμφωνη γνώμη συμβουλίου, που αποτελείται από έναν πρόεδρο εφετών Αθηνών, ως πρόεδρο, δύο εφέτες, που έχουν τριετή τουλάχιστον υπηρεσία ως εφέτες, το Διευθυντή της Διεύθυνσης Οργάνωσης και Λειτουργίας Ο.Τ.Α. του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και τον πρόεδρο της Κεντρικής Ενώσεως Δήμων και Κοινοτήτων της Ελλάδος, ο οποίος αναπληρώνεται από έναν από τους αντιπροέδρους, που υποδεικνύει το διοικητικό Συμβούλιό της. Τα δικαστικά μέλη του συμβουλίου ορίζονται από τον Υπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης ύστερα από πρόταση του Προϊσταμένου του Εφετείου Αθηνών.

Για τον ίδιο λόγο και με την ίδια διαδικασία, μπορεί να διαλυθεί ένα δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο. Στην περίπτωση αυτή γίνεται νέα εκλογή σύμφωνα με το άρθρο 92.

Κατά της υπουργικής αποφάσεως, που διατάσσει την απόλυση ή τη διάλυση, επιτρέπεται προσφυγή στο υπουργικό συμβούλιο, μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε ημερών από την κοινοποίηση της αποφάσεως. Το υπουργικό συμβούλιο μπορεί είτε ν' απορρίψει, είτε να δεχθεί την προσφυγή και να εξαφανίσει την απόφαση, για την απόλυση ή τη διάλυση ή να επιβάλει ποινή αργίας έως τριών μηνών.

Τα καθήκοντα του γραμματέα του συμβουλίου που προαναφέρθηκε εκτελεί ένας υπάλληλος της κεντρικής υπηρεσίας του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης του

---

1) Βλέπε άρθρο 189 Δ.Κ.Κ. (Άρθρο 189 Π.Δ 410/1995 – άρθρο 14 Ν. 2399/1996 – Ν. 2503/1997 – Π.Δ. 373/1995)

Κλάδου ΠΕ Διοικητικού, βαθμού Α, που ορίζεται μαζί με τον αναπληρωτή του από τον Υπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΡΙΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΘΕΣΜΟ ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΟΥ (ΒΕΛΓΙΟ-ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ-ΙΤΑΛΙΑ)

Σκοπός της συγκεκριμένης προσπάθειας είναι να συμβάλει στον σχετικό προβληματισμό μεταφέροντας συγκριτικά τις θεσμικές ρυθμίσεις αλλά και τις εμπειρίες των άλλων κρατών στη χώρα μας.

➤ **ΒΕΛΓΙΟ:**

Το Βέλγιο είναι ομοσπονδιακό κράτος, διοικούμενο υπό κληρονομικού Μονάρχου, και έχει 589 Δήμους.

Ο Δήμαρχος, μέλος του Δημοτικού Συμβουλίου, εκλέγεται με άμεση καθολική ψηφοφορία για μια εξαετία.

Εκτελεστικό όργανο του Δήμου είναι το κολέγιο των Αντιδημάρχων του οποίου πρόεδρος είναι ο Δήμαρχος.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι ο Δήμαρχος ναι μεν προέρχεται από τα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου αλλά δεν εκλέγεται από αυτά. Σε σπάνιες περιπτώσεις και ύστερα από γνώμη της Επαρχιακής Κυβέρνησης¹, ως Δήμαρχος ενδέχεται να διοριστεί πρόσωπο εκτός του Δημοτικού Συμβουλίου, υπό την προϋπόθεση ότι έχει συμπληρώσει το 25^ο έτος της ηλικίας του. Στην περίπτωση αυτή ο Δήμαρχος διαδραματίζει συμβουλευτικό ρόλο τόσο στο Δημοτικό Συμβούλιο όσο και στο κολέγιο των Αντιδημάρχων στα οποία προεδρεύει².

Για την εκλογή κάποιου στην θέση του Δημάρχου πρέπει να τηρούνται κάποιες προϋποθέσεις όπως:

- Κατοχή Βελγικής υπηκοότητας
- Συμπλήρωση 18ου έτους της ηλικίας
- Μόνιμη κατοικία του υποψηφίου εντός των ορίων του Δήμου

1) Οι επαρχίες ασκούν την εποπτεία επί των Δημοτικών αρχών.

2) Council of Europe Structure and operation of local and regional democracy, Belgium (situation in 1997), p. 14.

- Μη καταδίκη για αδίκημα που επισύρει ποινή φυλάκισης ή στέρησης των πολιτικών δικαιωμάτων.

Από την άλλη μεριά έχουμε το ασυμβίβαστο το οποίο ισχύει για δικαστικούς, για τα μέλη της Εισαγγελίας, για ιερείς, για υπάλληλους της εφορίας, για τα μέλη της κοινωνικής πρόνοιας, δικαστικούς, δικηγόρους, στρατιωτικούς και για κάθε πρόσωπο που παίρνει οποιοδήποτε επίδομα ή σύνταξη από το Δήμο.

Το αξίωμα του Δημάρχου στο Βέλγιο έχει αποκλειστικό χαρακτήρα. Δεν τους επιτρέπεται επομένως να είναι ταυτόχρονα φορείς οποιουδήποτε άλλου αιρετού αξιώματος.

Σχετικός είναι Νόμος της 25ης Μαΐου 1995, που υποχρεώνει τους Δημάρχους να υποβάλουν κάθε χρόνο, πριν την 1η Απριλίου, στο Ελεγκτικό Συνέδριο, υπεύθυνη δήλωση με όλα τα αιρετά αξιώματα των οποίων ήταν κάτοχοι κατά τον προηγούμενο χρόνο, αλλά και οποιασδήποτε άλλης θέσης στο δημόσιο ή στον ιδιωτικό τομέα.

Επιπλέον, με τον ίδιο Νόμο, υποχρεώνονται, κατά τη στιγμή της ανάληψης των καθηκόντων τους αλλά και κατά τη στιγμή λήξης της θητείας τους, να δηλώνουν όλα τα περιουσιακά τους στοιχεία.

Στη χώρα αυτή οι Δήμαρχοι φέρουν ευθύνες οι οποίες διακρίνονται εν συντομία σε:

- Πειθαρχικές, σε περίπτωση σοβαρού παραπτώματος ή βαρείας αμέλειας => διαθεσιμότητα τριών μηνών ή ακόμα και απόλυση στην έσχατη περίπτωση. Οι πειθαρχικές ποινές επιβάλλονται από τον Βασιλιά.

- Ποινικές ευθύνες, έχουμε στις περιπτώσεις που υπάρχει δόλος όπου εδώ η ποινή μπορεί να είναι φυλάκιση από 8 μέρες έως 15 χρόνια ή πρόστιμο ανάλογο.

- Αστικές ευθύνες, αφορούν τις πράξεις και τις παραλείψεις των Δημάρχων στα πλαίσια της άσκησης των αρμοδιοτήτων τους.

Η Βελγική νομοθεσία επισημαίνει ότι οι Δήμαρχοι σε Δήμους άνω των 50.000 κατοίκων θεωρούνται πλήρης απασχόλησης, ενώ σε Δήμους μεταξύ 30.000 και 50.000 κατοίκων θεωρούνται μερικής απασχόλησης και τυγχάνουν αναλόγου πολιτικής αδείας¹.

Ως πρόεδρος της εκτελεστικής αρχής, ο Δήμαρχος λαμβάνει μισθό.

Τέλος επισημαίνεται, ότι οι πλήρους απασχόλησης Δήμαρχοι, υπάγονται σε ασφαλιστικό σύστημα συνταξιοδότησης με την προϋπόθεση της συμπλήρωσης του 60ου έτους της ηλικίας τους και την άσκηση των καθηκόντων τους για 60 μήνες τουλάχιστον.

1) Νόμος της 19 Ιουλίου 1976 που θεμελιώνει το δικαίωμα σε πολιτική άδεια και Βασιλικό διάταγμα της 28 Δεκεμβρίου 1976 που καθορίζει τη διάρκεια και τις προϋποθέσεις αυτής.

► ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ:

Όλες οι πολιτείες των ΗΠΑ είναι διαιρημένες σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης.

Οι Δήμοι αποτελούν τον πρώτο βαθμό της αυτοδιοίκησης¹, σύμφωνα με τις διατάξεις του συντάγματος.

Η επικρατέστερη μορφή Δήμου στις ΗΠΑ είναι αυτή που υιοθετεί ένα σύστημα διοίκησης – Δημάρχου και Δημοτικού Συμβουλίου – όπου ο Δήμαρχος εμφανίζεται είτε «ισχυρός» είτε «ανίσχυρος» (υπερισχύουν οι περιπτώσεις εμφάνισης ισχυρού Δημάρχου, όπου και θα εξετάσουμε).

Ο ανώτερος άρχοντας σ' αυτή τη μορφή διοικήσεως είναι ο Δήμαρχος.

Για να υποβάλει κάποιος υποψηφιότητα Δημάρχου, θα πρέπει εγγράφως να δηλώσει την συμμετοχή του στις εκλογές σε υπάλληλο του Δήμου καταβάλλοντας ταυτόχρονα το ποσό των \$ 500.00 (Διάταξη 1985, Νο. 85-229, σελ 96, παρ. 32).

Ο υποψήφιος για το Δημαρχιακό αξίωμα θα πρέπει: Να είναι δημότης 90 μέρες τουλάχιστον πριν τις εκλογές και θα πρέπει να κατοικεί εντός του δήμου κατά την διάρκεια της θητείας του, καθώς και να έχει συμπληρώσει το 25ο έτος της ηλικίας του (Διάταξη 1985, Αριθμ. 85-229, σελ. 96, παρ. 34).

Ο Δήμαρχος λαμβάνει μισθό όχι κατώτερο από \$65.000 το χρόνο όπως ορίζει ο νόμος 11- 44C - 18.

Παρακάτω καταγράφουμε τις αρμοδιότητες του όπως αυτές προκύπτουν από τον ισχύοντα νόμο².

Είναι επικεφαλής όλων των εκτελεστικών και διοικητικών αρμοδιοτήτων. Συμμετέχει στο Δημοτικό Συμβούλιο, αλλά δεν μπορεί να έχει δικαίωμα ψήφου στις αποφάσεις του. Είναι ο κατεξοχήν αρμόδιος για όλες τις διοικητικές υπηρεσίες και θα πρέπει να τηρεί τους νόμους και τις διατάξεις. Διορίζει και απολύει όταν και εφόσον το κρίνει απαραίτητο, εκτός εκείνων που διορίστηκαν από το Δημοτικό Συμβούλιο. Ασκεί διοικητική εποπτεία και έλεγχο σε όλους τους τομείς με βάση το νόμο ή κατόπιν αιτήματος του Δημοτικού Συμβουλίου. Εποπτεύει και γνωμοδοτεί για την οικονομία του Δήμου, συντάσσει και

1) Στην Αμερική ορισμένα βιβλία αναφέρουν τους Δήμους ως πρωτοβάθμια μορφή αυτοδιοίκησης, ενώ άλλα δεν αναφέρονται σε βαθμούς καθόλου.

- The Deep South States by Neil Pierce (New York: Norton, 1974).

- The American Political Science Review, VOL. 41. pp. 1130-1141.

2) 11-44C-37 Εξουσίες και Αρμοδιότητες Δημάρχου.(Νόμος 1985, Νο.85-229, σελ. 96, παρ. 37).

υποβάλλει τον ετήσιο προϋπολογισμό και εισηγείται συγκεκριμένες προτάσεις. Μεριμνεί για την μισθοδοσία των αξιωματούχων και των υπαλλήλων του Δήμου. Ενώ τέλος μπορεί να διορίσει Εισαγγελέα, καθώς και Αρχηγό Αστυνομίας ή Πυροσβεστικής αν υπάρχει κενή θέση (τους δύο τελευταίους πάντα με την έγκριση πέντε μελών του Δημοτικού Συμβουλίου).

➤ ΙΤΑΛΙΑ:

Η Ιταλία έχει ως πολίτευμα την κοινοβουλευτική δημοκρατία με δύο ισότιμα νομοθετικά σώματα: τη Βουλή και τη Γερουσία.

Στη χώρα αυτή υπάρχουν 8100 Δήμοι, οι οποίοι διοικούνται από το Δημοτικό Συμβούλιο, με συμβουλευτικά κυρίως καθήκοντα και από ένα εκτελεστικό όργανο (giunta comunale)¹.

Ο Δήμαρχος είναι επικεφαλής τόσο του Δημοτικού Συμβουλίου όσο και του εκτελεστικού οργάνου.

Για να εκλεγεί κάποιος στο αξίωμα αυτό πρέπει, να έχει συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας του, να είναι νόμιμος κάτοικος της χώρας τα τελευταία πέντε χρόνια και να μην έχει καταδικαστεί με ποινή φυλάκισης.

Ο Δήμαρχος εδώ, δεν μπορεί να ασκεί ταυτόχρονα άλλο αιρετό αξίωμα² και επίσης δεν μπορεί να επανεκλεγεί αμέσως³.

Η Ιταλική νομοθεσία προβλέπει ότι η αιρετή τοπική αρχή εισπράττει αποζημίωση θέσης, το ύψος της οποίας καθορίζεται από το Δημοτικό Συμβούλιο, σε συνάρτηση πάντα με το μέγεθος πληθυσμού του Δήμου. Επίσης παραχωρούνται επιδόματα παράστασης και έξοδα μετακίνησης.

Διαπιστώνουμε λοιπόν, ότι στις χώρες που εξετάζουμε (Βέλγιο, ΗΠΑ, Ιταλία), προβλέπεται μισθός ή αποζημίωση για τον Δήμαρχο, γεγονός που διασφαλίζει ότι όλες οι κοινωνικές τάξεις έχουν ίσες δυνατότητες πρόσβασης στο αξίωμα αυτό. Κάτι που είναι πολύ λογικό αφού δεν είναι υποχρεωμένες να κάνουν ιδιαίτερα δυσανάλογες με τις δυνατότητές τους θυσίες.

Επανερχόμαστε πάλι στον θεσμό της αιρετής τοπικής αρχής στην Ιταλία, όπου βάση του νόμου, ο Δήμαρχος έχει ως υποχρέωση να δηλώνει κατά την εκλογή του τη περιουσιακή του κατάσταση.

1) Κ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ, «Περιφερειακή Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση: Αυστρία, Βέλγιο, Δανία, Ελλάδα, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιταλία», τόμος β', σελ. 156-157.

2) Council of Europe, «Status and working conditions of local and regional elected representatives», σελ. 48.

3) Council of Europe, «Electoral systems and voting procedures at local level», σελ. 25.

Παράλληλα στο τέλος της θητείας του καλείται να δηλώσει τις όποιες αλλαγές της.

Αρκετά είναι τα λειτουργήματα που χαρακτηρίζονται ασυμβίβαστα με την ιδιότητα του υποψηφίου Δημάρχου όπως: Ιερείς, εργολάβοι δημοσίων έργων, στελέχη της Περιφέρειας ή της Κοινότητας, αξιωματικοί ενόπλων δυνάμεων και αστυνομίας, κυβερνητικοί αξιωματούχοι κ.α.

Η ευθύνη των αιρετής τοπικής αρχής κρίνεται με βάση τις διατάξεις του κοινού δικαίου. Η διαθεσιμότητα και η απόλυση είναι μέτρα που ισχύουν και στην Ιταλία.

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοικήσεως είναι για μας τους Έλληνες η κρηπίς του δημοκρατικού μας πολιτεύματος και ο Δήμος και η Κοινότητα το γνησιότερο κύτταρο της Ελληνικής κοινωνίας μετά την οικογένεια κατά την περίτεχνη διαπίστωση του Ίωνα Δραγούμη¹.

Η ανάθεση της διαχείρισεως των τοπικών υποθέσεων σε αιρετά όργανα της Τοπικής Αυτοδιοικήσεως προδίδει και το βαθμό δημοκρατικότητας μιας χώρας, γιατί πέραν των άλλων διαπαιδαγωγεί τους πολίτες να μετέχουν ενεργά στη διαχείριση θεμάτων που άμεσα τους αφορούν.

Ο Δήμαρχος, αιρετό όργανο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αποτελεί την κεφαλή του Δήμου και καλείται με το έργο του να συμβάλει στην ευημερία της τοπικής κοινωνίας αλλά και της χώρας μας γενικότερα.

Πραγματικότητα είναι, η αντίληψη που επικρατεί, ότι είναι ο απόλυτος άρχοντας στα θέματα του Δήμου. Μια άποψη λανθασμένη, και αυτό γιατί μπορεί να έχει επιφορτισθεί από το νόμο μ' ένα πλήθος αρμοδιοτήτων, αλλά από την άλλη μεριά δεν είναι απαλλαγμένος και από έναν εξίσου σημαντικό αριθμό καθηκόντων τα οποία τον καθιστούν διεκπεραιωτή της θελήσεως των βουλευόμενων συλλογικών οργάνων.

«Οι ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας των πολιτών και της σημερινής λειτουργίας των πόλεων, επιβάλλει ριζική αναθεώρηση του νομοθετικού πλαισίου που ισχύει σήμερα στο θεσμό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Οι αλλαγές αυτές πρέπει να έχουν στόχο την αποκέντρωση εξουσιών και αρμοδιοτήτων προς τον πολίτη, παράλληλα με τη δημιουργία νέων θεσμών συμμετοχής των πολιτών στην άσκηση της εξουσίας στο Δήμο.

Σ' αυτό το πλαίσιο της συμμετοχικής δημοκρατίας, απαιτείται, επανακαθορισμός των αρμοδιοτήτων και του Δημάρχου, και των συλλογικών οργάνων (Δημοτικό Συμβούλιο κ' Δημαρχιακή Επιτροπή).

---

1) Δ. ΠΑΠ/ΝΤΙΝΟΥ ενθ' ανωτέρω σελ. 258

Ο επανακαθορισμός αυτών των αρμοδιοτήτων πρέπει να συνδυάζει τη συλλογικότητα στις αποφάσεις, με την αποτελεσματικότητα της Δημοτικής αρχής, και ένα δημαρχιοκεντρικό σύστημα δεν συμβάλει στην σωστή λύση των προβλημάτων, των πολιτών¹⁾».

Όπως τονίσθηκε σε προηγούμενη ενότητα ο Δήμαρχος εκτελεί καθήκοντα οργάνου του κράτους ή άλλου δημόσιου φορέα . Αυτή η ιδιότητα της αιρετής αρχής συγκεκριμενοποιείται κάθε φορά που ο νόμος του έχει αναθέσει αρμοδιότητες, οι οποίες αν δεν ασκούνταν αποκλειστικά από αυτή, θα έπρεπε να αποτελούν μέλημα του κράτους.

Θα πρέπει να τονισθεί ότι η κρατική «παρέμβαση» με τη μορφή αυτή μπορεί να αποβεί μοιραία αν θεωρείται πάντοτε και για όλα τα θέματα ενδεδειγμένη και ιδιαίτερα:

- Όταν τα καθήκοντα αυτά μπορούν να προκαλέσουν δυσχέρειες στην επιδίωξη των κυρίων σκοπών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
- Όταν μπορούν να οδηγήσουν τους Δημάρχους σε κομματικές διενέξεις, γεγονός που δεν μπορεί να αποκλεισθεί από την ελληνική πραγματικότητα.
- Όταν τα ανατιθέμενα καθήκοντα προϋποθέτουν και τις απαιτούμενες για την ενάσκησή τους γνώσεις.
- Όταν δεν αποδίδονται από το κράτος στους Δήμους οι απαιτούμενες δαπάνες, οι οποίες τυχόν θα προκληθούν απ' την άσκηση αυτών των καθηκόντων.

Ο Δημοτικός Κοινοτικός Κώδικας αναφέρει ότι το αξίωμα του Δημάρχου είναι τιμητικό και άμισθο.

Κατά την γνώμη μας το συγκεκριμένο άρθρο του Δ.Κ.Κ. αποτελεί τροχοπέδη για πολλούς άξιους και ικανούς που θέλουν να αναμειχθούν με τα κοινά και ειδικότερα για αυτούς που δεν έχουν υψηλά εισοδήματα. Θα μπορούσε σ' αυτή την περίπτωση να προβλεφθεί η χορήγηση αποζημίωσης για όσους δεν έχουν την οικονομική ευχέρεια.

«Ο Νομοθέτης θεώρησε ότι ο Δήμαρχος δεν πρέπει να αμείβεται ως εργαζόμενος αφού είναι αιρετός και η προσφορά του στην πόλη έχει εθελοντικό χαρακτήρα.

Αντί μισθού ο Δήμαρχος, ανάλογα με τον πληθυσμό της πόλης του, αποζημιώνεται μ' ένα ποσό ως «έξοδα παράστασής του», ρύθμιση που στις μέρες μας δεν καλύπτει την λειτουργία του, όχι απλά ως «πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης», εργαζόμενου αλλά, ως παρόντα και ενεργού 24 ώρες το εικοσιτετράωρο για να ανταποκριθεί στα νέα δεδομένα και στις πολλές αρμοδιότητες που έχει χρεωθεί κάθε Ο.Τ.Α.

---

1) Κ. ΠΑΤΑΚΟΣ (πρώην Δήμαρχος Χαλανδρίου)-Συνέντευξη Αθήνα 05/08/2004

Δυνατότητα του Δημάρχου να ασκήσει κατά τη διάρκεια της θητείας του το βασικό του επάγγελμα παρά το ότι δεν θεωρείται ασυμβίβαστο (όπως θεσπίσθηκε πρόσφατα για τους βουλευτές) ουσιαστικά λόγω χρόνου και τοπικών συνθηκών δεν υπάρχει. Είναι αδύνατο να μπορέσει ένας Δήμαρχος ν' ανταποκριθεί στο ρόλο του, χωρίς να υποστεί προσωπική οικονομική ζημιά και τις αντίστοιχες συνέπειες στον οικογενειακό του προγραμματισμό, αν δεν διαθέτει άλλα ιδιωτικά εισοδήματα.

Έτσι αποκλείονται νέοι και αξιόλογοι πολίτες που στο επίπεδο της τοπικής κοινωνίας θα ήθελαν να συμμετέχουν στα κοινά, αλλά δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους.

Παράλληλα δημιουργείται η εντύπωση ότι η ενασχόληση με τα τοπικά θέματα αφορά μόνο τους συνταξιούχους και τους οικονομικά εύρωστους, ενώ έμμεσα σκιάζεται και η διαχείριση από τους «Δημοτικούς Άρχοντες» των εσόδων του Δήμου.

Η ένταξη του Δημάρχου αλλά και των άλλων αιρετών στο εργατικό μισθολόγιο, με τις αντίστοιχες συνέπειες (επιδόματα, κρατήσεις, φορολογία κτλ), είναι δικαιότερη απ' τη σημερινή κατάσταση που δημιουργεί ερωτηματικά για την διαφάνεια και στο τέλος της θητείας φορτώνει με οικονομικά προβλήματα όλους απερχόμενους Δημάρχους.

Έτσι θα αυξηθεί το ενδιαφέρον για συμμετοχή περισσότερων αξιολογών στις Δημοτικές εκλογές, θα μειωθούν οι υπόνοιες και οι καταγγελίες για υποκειμενική λειτουργία και διαχείριση των Δημοτικών Προϋπολογισμών και θα περιορισθεί η εξάρτηση των Δημάρχων από κάθε λογής "σπόνσορες," και "χορηγούς,,". Ενώ παράλληλα θα αναδεικνύεται η πολιτική τους πρόταση και το έργο παρά η επικοινωνιακή ικανότητα και η συντεχνιακή νοοτροπία².

Επομένως ηθικά και οικονομικά κίνητρα επιβάλλεται να υπάρχουν και εδώ επικαλούμαστε τον κοινό Νομοθέτη.

Ένα άλλο γεγονός που πρέπει να φωτισθεί είναι ότι οι τοπικοί αιρετοί ενίοτε δεν έχουν τις ειδικές γνώσεις γύρω από τα θέματα της τοπικής αυτοδιοίκησης. Επομένως η δημιουργία μηχανισμών επιμόρφωσης τους πριν από την ανάληψη των καθηκόντων τους είτε από το αρμόδιο Υπουργείο, είτε από την ΚΕΔΚΕ, είτε από ανεξάρτητα επιμορφωτικά κέντρα κρίνεται αναγκαία.

Είναι εμφανές ότι ο θεσμός του Δημάρχου και το έργο αυτού εξαρτάται από την πορεία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην σύγχρονη εποχή. Έχοντας μια ισχυρή Τοπική Αυτοδιοίκηση το έργο του Δημάρχου αποκτά μεγαλύτερο βάρος και ο τελευταίος καλείται να παίζει σημαντικότατο ρόλο.

---

2)Α. ΣΚΟΥΡΤΗΣ (Δημοτικός Σύμβουλος Χαλανδρίου)-Συνέντευξη επί του άμισθου της αιρετής αρχής. Αθήνα 10/08/2004.

Η οικονομική αυτοτέλεια των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, που δεν αποτελεί στόχο αναπόφευκτο, θα επιφέρει τα θετικά αποτελέσματα, και την ενδυνάμωση του θεσμού που αναλύουμε.

Η θετική έκβαση των παραπάνω θεμάτων και προβληματισμών θεωρούμε ότι θα βοηθήσει πάρα πολύ το αξίωμα αλλά και το έργο του Δημάρχου στην σύγχρονη κοινωνία μας. Με σκοπό πάντα ένα καλύτερο μέλλον τόσο σε τοπικό όσο και σ' ευρύτερο επίπεδο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Κ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ : Περιφερειακή Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση: Αυστρία, Βέλγιο, Δανία, Ελλάδα, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιταλία. Τόμος β΄
- ΑΝΤ. ΑΝΤΩΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ : Η συνεισφορά της πολιτικής μεταρρυθμίσεως του Κλεισθένη του Αθηναίου στον σχηματισμό του κράτους Αθ. 1979.
- Α. ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ : Ιστορία του νέου Ελληνισμού Θεσσ. 1964 τ.1.
- Ι. ΓΑΒΑΛΑΣ : Η αυτοτέλεια των Ο.Τ.Α Αθ. 1964.
- ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ : Εκδοτική Αθ. ΑΕ.
- ΘΕΜ. ΚΟΝΤΗΣ : Δημόσια Διοίκηση 1988.

- ΒΑΣ. ΚΥΠΡΑΙΟΣ : «Η αυτονομία των Ο.Τ.Α και η προβληματική τους ευθύνη». Νομικό Βήμα 1981.
- Η. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ : Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιον τομ. Β΄ Γεν. μέρος 1961.
- Γ. ΜΙΧΑΛΑΚΑΚΟΥ : Προβλήματα της Τ.Α εν Ελλάδι 1970.
- Ε. ΜΠΕΣΙΛΑ-ΒΗΚΑ : Τοπική Αυτοδιοίκηση Τόμος (1). 2001
- Ν. ΞΑΝΘΟΥΛΗΣ : Η έννοια της Τ.Α. Έκταση και όρια αρμοδιοτήτων των αρχών αυτής.
- Π. ΠΑΠΑΓΑΡΥΦΑΛΛΟΥ : Τοπική Αυτοδιοίκηση 1947 τομ Β΄.
- Π. ΠΑΠΑΓΑΡΥΦΑΛΛΟΥ : Καταβολές του θεσμού της αυτοδιοικήσεως στην Ελλάδα και προσπάθεια διοικητικής οργανώσεως του Αθ. 1974.
- Κ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ : Τοπική Αυτοδιοίκηση 1947 τομ. Β΄.
- Δ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ : Το πειθαρχικό Δίκαιο των Δημοτικών και Κοινοτικών αρχόντων 1962.

- Κ. ΠΑΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ : Ιστορία του Ελληνικού Έθνους
βιβλίο 14.
- Γ. ΠΑΠΑΧΑΝΤΖΗ : Σύστημα του ισχύοντος στην
Ελλάδα Διοικητικού Δικαίου, εκδ.
1983.
- ΠΑΠΥΡΟΣ – ΛΑΡΟΥΣ : Γενική παγκόσμιος εγκυκλοπαίδεια
1964.
- Γ. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ : Ιστορική εισαγωγή στις πηγές του
Ελληνικού Δικαίου Αθ. 1961.
- Μ. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ : Τοπική Αυτοδιοίκηση στην
Ελλάδα και η ανάγκη καταχώρησης
αυτής. (επετηρίς Π.Α.Σ.Π.Ε 1952-
1953).
- G. H. SABINE : Ιστορία των πολιτικών θεωριών
(μεταφρ. Μ. ΚΡΙΣΠΗ).
- Δ. ΤΑΧΟΣ : Έρευνα επί της τοπικής
αυτοδιοικήσεως εν Ελλάδι (Ε.Τ.Α
τεύχος Β΄) Φεβρ. 1976
- Δ. ΤΑΧΟΣ : Η εποπτεία του κράτους επί των
αυτοδιοικουμένων οργανισμών
δημοσίου Δικαίου Αθ. 1968.

Σ. ΦΛΟΓΑΪΤΗΣ

: Το Ελληνικό Διοικητικό σύστημα
Αθήνα-Κομοτηνή 1987.

ΑΛΛΟΔΑΠΗ (ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ)

- Council of Europe Structure and operation of local and regional democracy, Belgium (situation in 1997).
- The Deep South States by Neil Pierce (New York: Norton, 1974).
- The American Political Science Review, VOL. 41.
- Council of Europe, «Status and working conditions of local and regional elected representatives».
- Council of Europe, «Electoral systems and voting procedures at local level».
- I. HENDRIKS : Community organization 1964

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ – INTERNET – ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

1. Ευρετηρίου καθ' ύλη αποφάσεων Σ.τ.Ε.
2. Τοπική Αυτοδιοίκηση
3. www.yres.gr Υπουργείο Εσωτερικών
4. Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας.